

KÜTAHYA

Ege Bölgesinin İç Batı Anadolu bölümünde, Yukarı Sakarya ve Güney Marmara bölümlerinin kavşağında yer alan Kütahya, kuzeyden ve kuzeybatıdan Bursa, kuzeydoğudan Bilecik, doğudan Eskişehir, güneydoğudan Afyonkarahisar, güneyden Uşak, güneybatıdan Manisa, batıdan ise Balıkesir illeri ile çevrilidir. Yüzölçümü 12.043 km² olan ilin 2013 yılı adres kayıt sistemine göre nüfusu 572.059'dur.

Deniz seviyesinden yüksekliği 949 m. olan il toprakları, İç Anadolu çanağı ile Ege ovaları arasında, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu dağ dizileriyle, ortalama 1200m. yükseltili bir eşik durumundadır. Türkmen, Murat, Şaphane, Eğrigöz dağları Akdağ ile Örencik, Simav, Tavşanlı ve Altıntaş ovaları bölgenin yüzey şekillerini oluşturur. Enne, Söğüt, Kayaboğazı ve Porsuk baraj gölleri ile Marmara'ya dökülen Adırnaz ve Ege'ye ulaşan Gediz ırmağı ilin topraklarını sular. Porsuk Irmağının kollarından Felent Çayının suladığı alüvyonlu bir ovanın güneybatı kenarıyla, Yellice Dağının yamaçları arasında yerleşen merkez ilçeden başka ilin 12 ilçesi vardır. Bu ilçeler; Altıntaş, Aslanapa, Çavdarhisar, Domaniç, Dumlupınar, Emet, Gediz, Hisarcık, Pazarlar, Simav, Şaphane ve Tavşanlı'dır.

DÜNDEN BUGÜNE KÜTAHYA TARİHİ

Kentin topraklarında Geç Miyosen dönemden itibaren Neolitik, Kalkolitik, Eski Tunç, Hitit, Frig, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu, Germiyan, Osmanlı ve ilelebet yaşayacak olan Türkiye Cumhuriyetine kadar zengin bir kültür mirası vardır.

İlin yedi bin yıl öncesine uzanan tarihi bir geçmişini bulunmaktadır. Antik kaynaklar ünlü masalcı Ezop'un doğduğu yer olarak Kütahya'yı gösterir. O çağlarda Kütahya'nın adının KOTIAEION olduğu sikkelerden bilinmektedir. Kütahya topraklarına yerleşen en eski halk ise Friglerdir.

M.Ö.12.yüzyılın sonlarında Anadolu'ya göç eden Frigler, Hititleri ortadan kaldırarak bölgeye hakim oldular. M.Ö. 676' da Kimmerler, Frigya kralı III.Midas'ı bozguna uğratarak Kütahya ve çevresine egemen oldular.

Alyattes'in Lidya kralı olduğu dönemde Kimmer egemenliğini yıkan Lidyalılar yönetimi ele aldılar. M.Ö.546' da Anadolu'yu istila eden Persler Lidya ordusunu yenilgiye uğrattılar. M.Ö. 334' de Biga Çayı civarında Makedonyalı Büyük İskender, Persleri yenerek bölgede üstünlük kurdu.

Büyük İskender'in M.Ö.324' de ölümüyle Kütahya ve çevresi komutanlarından Antigonas'a geçti. M.Ö. 133'de ise Roma egemenliği altına girdi.

Bizans döneminde piskoposluk merkezi olarak önemini koruyan Kütahya daha sonra Anadolu Selçuklularının hâkimiyetine girdi.

1078 yılında Anadolu Selçuklu Devletini kuran Kutalmışoğlu Süleyman Şah, Kütahya'yı da ele geçirdi. 1097 yılında Haçlıların saldırısına uğrayan Kütahya, kısa süren bir işgal döneminden sonra 1233 yılında yeniden Türk hâkimiyetine girdi. Selçuklu dönemi eserleri arasında, Kütahya merkezinde Hıdırlık Mescidi, Yoncalı Hamamı ve Camii, Balıklı Camii ve tekkesi olarak bilinen Medresesi sayılabilir.

1277 yılında Anadolu Selçuklu Devletinin dağılmasıyla birlikte bu topraklar Germiyanoğlu beylerinin payına düştü. Germiyanoğulları eserleri arasında en meşhurları II.Yakup Bey İmaret Külliyesi, Umur bin Savcı Medresesi ile İshak Fakih Camii ve Medresesidir.

Son Germiyan Beyi II. Yakup'un kız kardeşi Devlet Hatun'un Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt ile evlenmesi neticesinde akrabalık bağı kurulmuş, II.Yakup'un 1429 yılında ölümünden önce vasiyetiyle Osmanlı topraklarına katılmış olan Kütahya, 130 yıl Germiyan Beyliğinin başkenti 400 yıl Anadolu Beylerbeyliğinin merkezi olmuştur.

1850 -1851 yılları arasında Macar bağımsızlık hareketinin milli kahramanlarından Lajos Kossuth ilimizde konuk edilmiştir. 1867 yılından itibaren Hüdavendigâr vilayetine bağlı bir sancak merkezi olan Kütahya, II. Meşrutiyet'ten sonra bağımsız bir sancak olmuştur.

I. Dünya savaşından sonra,17 Temmuz 1921 tarihinde Yunan işgaline uğrayan Kütahya, Türk Ordularının 26 Ağustos 1922 tarihinde başlattığı Büyük Taarruzla makus talihini yenmiş ve 30 Ağustos 1922 tarihinde Başkomutan Meydan Muharebesinin kazanılmasıyla sonsuza dek yaşayacak olan Türkiye Cumhuriyetinin temellerinin atıldığı bir il olmuştur.

Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk, "Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz Cumhuriyeti biz tesis ettik. Onu ila ve idame edecek sizsiniz" veciz sözünü Zafertepeçalköy'de, "Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!.." komutunu Dumlupınar'da vermiştir.

Başkomutan Meydan Muharebesinin sevk ve idare edildiği yer, bugün Altıntaş İlçesine bağlı, Zafertepeçalköy merkezindedir.

TARİHİ VE KÜLTÜREL DEĞERLERİ

Kütahya Müzeleri

Arkeoloji Müzesi

İl Merkezinde, Börekçiler Mahallesi Ulu Camii bitişiğinde Umur bin Savcı Medresesi olarak bilinen yapıdır. Medrese binası 1314 yılında Germiyan Beylerinden Umur bin Savcı tarafından yaptırılmıştır. Vacidiye Medresesi olarak da anılır. Kesme taştan inşa edilen yapının girişi Selçuklu sanatının özelliklerini yansıtmaktadır.

Kapıları kubbeli, orta mekâna açılan dokuz küçük odası vardır. Müzede yer alan vitrinlerde Geç Miyosen döneminden itibaren Paleolitik, Kalkolitik, Eski Tunç, Hitit, Frig, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserler sergilenmektedir.

Arkeoloji Müzesindeki en önemli eserlerden biri de, Amazonlar Lahdi'dir. Çavdarhisar-Aizanoi'de yapılan kurtarma kazısında bulunan lahit, yüksek kabartma tekniği ile yapılmıştır. Lahdin yan yüzlerinde Greklerle Amazonlar arasındaki savaşları betimleyen yüksek kabartmalar vardır.

Dünyada bulunan sayılı Amazon Lahitleri içinde en sağlam durumda olanlarından. Müze 1965 yılında ziyarete açılmıştır.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
TAHYA ARKEOLOJİ MÜZESİ

VACİDİYE MEDRESESİ
BU MEDRESE SENE 714, KIZILDIRM, YERİNDE
GERMİYAN AİLESİNDEN
UMUR BİN SAĞCI TARAFINDAN
KLASİK VERGİSİZ İLE YAPILMIŞTIR

Çini Müzesi

İl Merkezinde, Paşamsultan Mahallesi Ulu Camii yanında yer alan müze, Türkiye ve dünyadaki tek çini müzesidir.

Germiyan Beyi II. Yakup Çelebi (1387 -1429) tarafından 1411 yılında yaptırılan imaret, medrese, mescit, kütüphane ve hamamdan oluşan külliyenin imaret ve türbe bölümü, Kültür ve Turizm Bakanlığınca çini müzesi olarak restore edilip, 1999 yılında ziyarete açılmıştır.

Kubbeli ve şadırvan orta mekâna, üç yönde kubbeli eyvan ile iki oda açılmaktadır. Türbe bölümünde II. Yakup Bey'in çinili sandukası bulunmaktadır. Yıkılan Medresenin vakıf kitabesi, müzenin giriş kapısının solunda yer alır. Müzedeki vitrinlerde, 14. yy.'dan günümüze kadar Kütahya ve İznik'te üretilen çini mimari elemanlar, çini kitabeler, çini vazo, tabak, pano ve çiniden yapılmış ev gereçleri kronolojik bir sırayla sergilenmektedir. Müzenin girişinde, son Germiyan beyi II. Yakup Çelebiye ait Osmanlı Türkçesiyle yazılmış dünyanın en büyük ikinci taş kitabesi bulunmaktadır.

"Gök Şadırvan" olarak da bilinen müzede 13 Temmuz 1766 yılında fincancı ustaları ile kalfalar arasında imzalanan tarihteki "İlk Toplu İş Sözleşmesi"nin metinlerini görmek mümkündür.

Lajos Kossuth Müzesi

İl Merkezinde, Börekçiler Mahallesi Macar Sokakta bulunan 18. yy. Türk evidir. Halk arasında Macar Evi olarak da bilinir. Macar özgürlük savaşının önderlerinden Lajos Kossuth (1802-1894), ailesi ve 56 kişilik mülteci grubuyla birlikte 1850-1851 yılları arasında Kütahya' da misafir edilmiş ve Macaristan Anayasa Tasarısını bu evde hazırlamıştır. Bahçe içinde yer alan iki katlı ve yedi odası olan ahşap ev, Kültür ve Turizm Bakanlığınca restore edilmiş, Lajos Kossuth anısına müze olarak düzenlenerek 19 Eylül 1982 tarihinde ziyarete açılmıştır. Müzede Lajos Kossuth'a ait eşyalar ile klasik Türk evine ait etnografik kültür varlıkları sergilenmektedir.

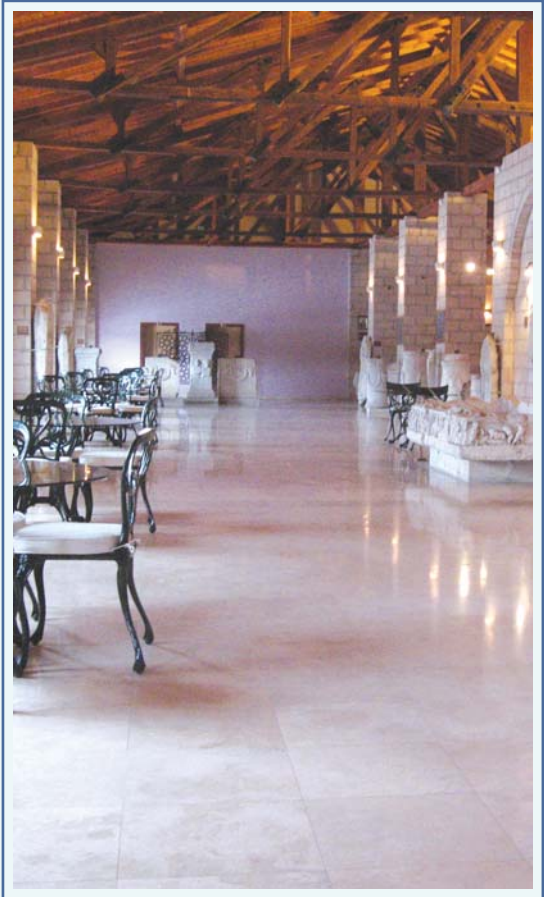

Anadolu Kültür Sanat ve Arkeoloji Müzesi

İl Merkezinde, Kütahya Hava Er Eğitim Tugay Komutanlığı bünyesinde Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan izinle kurulmuş olup özel müze statüsündedir.

Tugay ana girişi yakınındadır. Eski uak hangarının düzenlenmesiyle oluşturulmuştur. Müzede Kütahya Müzesinin taş eserleri ile Müzenin kendisine ait arkeolojik eserleri, sikkeleri, inileri ve Kütahyalı sanatçıların yağlı boya tabloları sergilenmektedir. Müze 2005 yılında ziyarete açılmıştır

Jeoloji Müzesi

İl Merkezinde, Börekçiler Mahallesi, Kapan çayı kenarında, bugün aynı adı taşıyan Celal Efendi Mescidi'nin (Şengül Camii) önünde bulunan tescilli tarihi bir yapı olan Şengül Hamamı 16 yy. dan kalmadır.

Kütahya'lı seyyah, ilim adamı, yazar ve halk bilimci Evliya Çelebi (1671 -1672) yıllarında Kütahya'yı ziyaretinde hamamlar arasında bu hamamı da saymaktadır. Restorasyondan sonra, bu tarihi mekân, yerel ve ulusal ölçekte yeraltı zenginliklerinin tanıtılması ve sergilenmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan izinle Jeoloji Müzesi olarak 25.04.2008 tarihinde ziyarete açılmış olup, Kütahya Belediyesine bağlı özel müze statüsündedir.

Kütahya yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından son derece zengin bir ildir. Dünyada bulunan 90 çeşit madenin 57 si Türkiye’de, bunun 35’i de ilimiz sınırları içinde bulunmaktadır. Maden ruhsat sayısının en çok olduğu il olan Kütahya; Türkiye bor rezervlerinin %50’sini, linyit rezervlerinin %7,6’sını ve seramik hammaddelerinin (feldspat, kuvars, kaolin gibi) çeşit ve rezerv olarak çok önemli bir miktarını karşılaması; manyezit gibi refrakter hammaddesinin de günümüzde üretildiği yegâne yer olması bakımından maden sanayisinde önemli bir yer işgal etmektedir. Kütahya, bu maden kaynaklarına ilave olarak termal ve jeotermal kaynaklarıyla da çok zengindir.

Müzedede, Eti Bor A.Ş, Eti Gümüş A.Ş, T.K.İ Seyitömer Kömür İşletmesi (SLİ), Tunçbilek Linyit İşletmeleri (GLİ), Yıldız Entegre (Azot), Kütahya Manyezit (Kümaş), Kütahya Belediyesi El Sanatları Üretim Merkezinde (Kestaş) üretilen süs taşları, Kütahya Porselenin üretim aşamaları ve Şaphane’de üretilen şap ürünlerini görmek mümkündür.

Dumlupınar Kurtuluş Savaşı Müzesi

Kurtuluş Savaşımızın cereyan ettiği topraklar üzerinde kurulan ve bu savaşın anısına yaptırılan müze, Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan bir izinle 30 Ağustos 1997 tarihinde ziyarete açılmıştır. Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı özel müze statüsündedir. Müzedede Kurtuluş Savaşına ait çeşitli silahlar, kılıçlar, fotoğraflar, belgeler, araç ve gereçler sergilenmektedir.

Tavşanlı Belediye Müzesi

Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile 22.02.1989 tarihinde ziyarete açılmış olup, Tavşanlı Belediyesine bağlı özel müze statüsündedir. Eski Belediye Binası olarak kullanılan tescilli sivil mimarlık örneği konağın ikinci katında hizmet vermektedir. Yöreye ait etnografik ve arkeolojik kültür ve tabiat varlıkları sergilenmektedir.

Kütahya Belediyesi Kent Tarihi Müzesi

Kütahya Belediyesi Germiyan Sokakta 1912 yılında yapılan Şapçızade ve Karaca Konaklarını restore ederek, Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan Özel Müze izni ile Kent Tarihi Müzesi olarak açılmıştır. Bahçesinde; dünya'da Çini Sanatının merkezi olan Kütahya'mızın geleneksel ata sanatının üretim aşamaları yer almaktadır

Kent Tarihi Müzesi'nin zemin katında, tarih öncesi dönemden başlayarak, Hitit, Frig, Roma, Bizans, Selçuklu, Germiyan, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetine ait bilgi, belge ve fotoğraflar bulunmaktadır.

Birinci katında Kütahya'da kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerden olan demirci, bakırcı, kalaycı, keçeci, sepetçi, dülgere, bıçakçı, semerci, nalbant, saraç, kunduracı gibi meslek gurupları, bölümler halinde mankenlerle ve fotoğraflarla canlandırılmış olup, bunlara ait aletlerin orijinallerine ait dükkanlar yer almaktadır.

İkinci katta ise, Kütahya'daki ev yaşamı ve konaktaki odaların iç mekanları gelin, düğün, kına, selamlık, giysiler, yatak odası, mutfak ve halı dokumacılığı gibi günlük hayat canlandırılmıştır.

Kütahya Belediyesi Milli Mücadele Müzesi

Kütahya Belediyesince Cedit Mahallesi Lala Hüseyin Paşa Caddesi üzerinde Özekmekçi Konağı restore edilerek Milli Mücadele Müzesi olarak açılmıştır.

Milli Mücadele Müzesinde; en önemli safhası Kütahya ili sınırları içerisinde cereyan eden Türk Milli Mücadelesi ve milli mücadele sonrası sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel gelişmelerin serüveni, kronolojik bir şekilde yazı, fotoğraf ve çizimlerin yer aldığı fotoblok panolar ve tv ekranları aracılığıyla ziyaretçilere anlatılmaktadır.

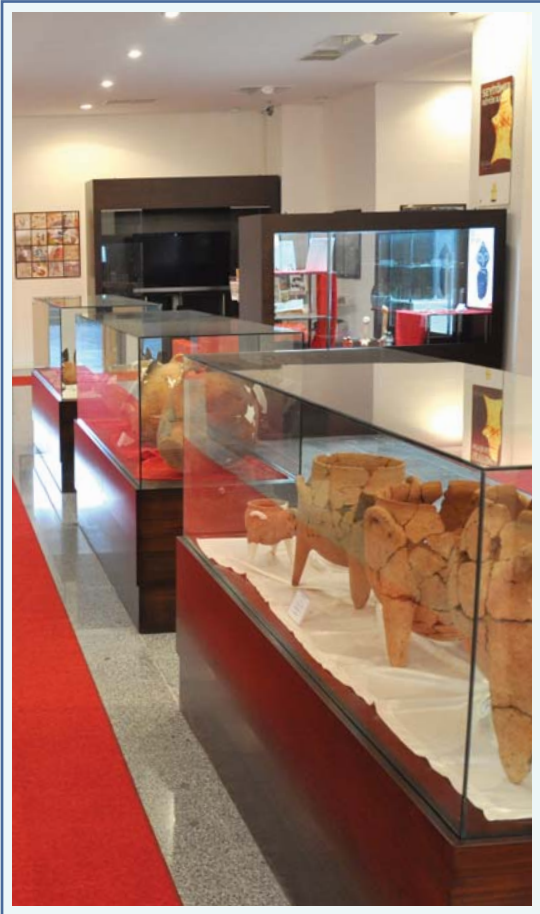

Dumlupınar Üniversitesi Arkeoloji Müzesi

Dumlupınar Üniversitesi tarafından yürütölen Türkiye Kömür İşletmelerine ait Seyitömer Höyük'te yapılan kazılarda çıkan eserlerin sergilenmesi amacı ile kurulmuştur. 25.02.2011 tarihinde açılmıştır.

Müzedede Seyitömer Höyük'te bulunmuş olan bir mekânın yangın sonrası durumunu gösteren canlandırma yapılarak ziyaretçilerin höyük, kazı çalışmaları hakkında daha iyi ve görsele dayalı bilgi edinmesi sergilenmektedir.

Aizanoi Antik Kenti

Çavdarhisar İlçe merkezinde olup, Kütahya'ya 60 km uzaklıktadır. Penkalas (Kocaçay) Irmağının yukarı kesiminde tanrıça Meter Steunene'nin kutsal mağarası civarında yaşayan Frigyalıların öncülü olarak antik kaynaklarda geçen Azan adlı mitoloji kahramanının su perisi Erato ile efsanevi kral Arkas'ın birleşmesinden Aizanoi şehrinin ortaya çıktığı sanılmaktadır. Aizanoi kenti, antik Frigya'ya bağlı olarak yaşayan Aizanitis'lerin ana yerleşim merkeziydi.

Kentin yüksek platosu üzerinde bulunan Zeus Tapınağının çevresinde yapılan kazılarda, M.Ö. 3 bin yıllarına ait yerleşim izlerinin ortaya çıktığı görülmüştür. Helenistik dönemde bu bölge değişimli olarak Bergama'ya ve Bithynia'ya bağlı iken M.Ö. 133 de Roma egemenliğine girmiştir.

Roma imparatorluk döneminde tahıl ekimi, şarap ve yün üretimi sayesinde zenginleşmiş ve ünü bölge sınırlarını aşmış olan Aizanoi'de kesin kentleşme bulgularına ancak M.Ö. 1.yy. sonlarına doğru rastlanmaktadır. Yine ilk sikkelerin bu dönemde basıldığı bilinmektedir. Aizanoi antik kenti en parlak dönemini M.S.2 yy. da yaşamış, büyük imar faaliyetleri görmüş ve bu dönemde bir çok yapı inşa edilmiştir. Erken Bizans döneminde piskoposluk merkezi iken, 7. yy.dan itibaren bu önemini yitirmiştir. Tapınak düzlüğü Orta Çağda bir hisara dönüştürülmüştür. Selçuklular döneminde Çavdar Tatarları tarafından üs olarak kullanılmasından dolayı (13.yy.) buraya Çavdarhisar adı verilmiştir.

Aizanoi 1824 yılında Avrupalı gezginlerce yeniden keşfedilmiş, 1830-1840'lı yıllarda incelenmiş ve tanımlanmıştır. 1926 yılında M. Schede ve D. Krencker başkanlığında Alman Arkeoloji Enstitüsü'nce ilk kazılar yapılmıştır. Ara verilen kazı çalışmalarına 1970 yılından bu yana her yıl sistematik olarak devam edilmektedir.

Roma döneminde Antik kentte yaklaşık 80.000 kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir. Kalıntılar arasında Anadolu'daki en iyi korunmuş Zeus Tapınağı, 15.000 kişi kapasiteli tiyatro ve tiyatroya bitişik nizamda yapılmış 13.500 kişilik stadyum, iki hamam, dünyanın ilk ticaret borsa binası, sütunlu cadde, Kocaçay üzerinde ikisi ayakta kalmış beş köprü, iki agora, gymnasium, Meter Steunene kutsal alanı, nekropoller, antik bir bent, suyuolları, kapı yapıları bulunmaktadır. Aizanoi antik kenti Efes, Bergama, Side gibi kentlerle çağdaştır.

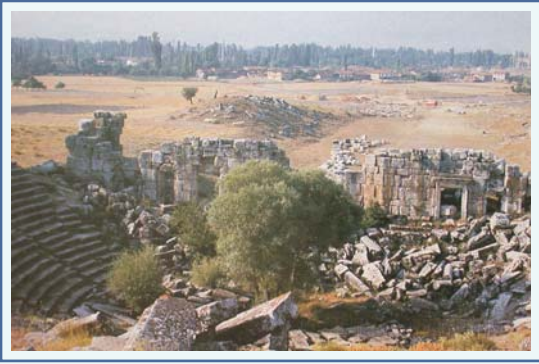
Zeus Tapınağı: Irmağın batı kıyısına 200 m. uzaklıkta, etrafı sütunlu galerilerle çevrili 130,5x112 m. boyutlarındaki alanın ortasında, bir podyum üzerine kuruludur. 8x15 ölçülerinde 120 adet İon ve 4 adet Korinti üslubunda sütunlarla dipteras planlı olarak inşa edilmiştir. Frig tanrıçası Meter Steunene'ye adanmış olan yer altı cellasına inen ve çatıya ulaşan bir merdiveni bulunmaktadır. Anadolu'daki en iyi koruna gelmiş İon düzenindeki tapınaklardan biri olan yapının bezemelerinden özellikle akroterleri ilgi çekicidir. Batı alınlığında orta akroter akant dalları ve yaprakları arasında tanrıça Kybele'nin büstüyle bezenmiştir. Doğu alınlık akroterindeyse Zeus büstü bulunmaktadır. Dor sütunlu avlusu ve agorasıyla M.S. 117-138 yılları arasında yapılmış tapınağın ön galeri duvarlarında; imparator Hadrian'i ve Aizanoi için önemli hizmetler görmüş Apuleius'u öven yazıtlar yer almaktadır.

Tiyatro: Zeus tapınağının kuzeydoğusunda, stadiyumla aynı doğrultuda iki katlı olarak inşa edilen tiyatro, 15.000 izleyici kapasitelidir. Sahne çapı 56 m. olan yapının duvarlarındaki yazıtlardan, Zeus tapınağı ve 4 numaralı Roma köprüsünde adı geçen Apileius'un bu kompleksin yapımında da rol oynadığı anlaşılmaktadır.

Stadium: Tiyatroya bitişik 220x50 m. ölçülerindeki yapının inşası M.S. 160' larda başlamış M.S.250' lere kadar sürmüştür. 13.500 kişilik stadiyumun batı yönünde genişçe bir kapısı, girişte de sporcuların kazandığı madalyaların bulunduğu "Şeref Köşesi" yer almaktadır. Stadium ile tiyatroyu ayıran mermer kaplı duvarın her iki yüzü av sahnesi betimlemeleriyle süslüdür.

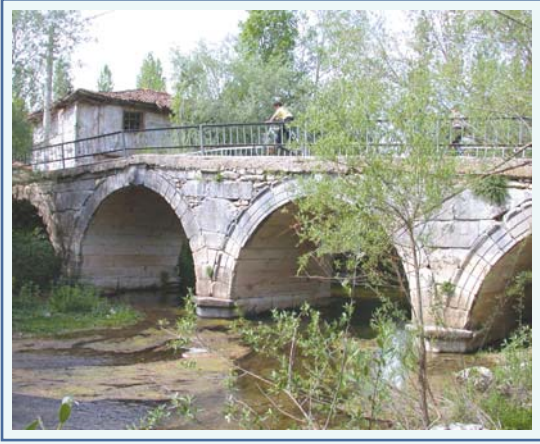
Irmağın doğu yakasında; 16 sütunlu yuvarlak bir yapı ve kent idarecilerine ait anıt mezarlar ve nekropol alanı yer almaktadır.

Borsa Binası: M.S. 2. yy.ın ikinci yarısında tahıl pazarı olarak kullanılan yuvarlak yapının (macellum) duvarlarında; imparatorluk pazarlarında satılan tüm malların fiyat listeleri, M.S. 301 yılında İmparator Diocletian'ın enflasyonla mücadele için yaptığı ücret tespitlerini gösteren yazıtlar yer almaktadır.

Bunlar arasında "kuvvetli bir köle iki eşek fiyatına, bir at üç köle fiyatına, yani 30 bin dinara eşit" şeklindeki tarife ve fiyat listeleri ilginçtir. Kentin mimari gelişimi ve sosyal yaşantısı hakkında kesin bilgiler vermesi bakımından önemli sayılan bu yapı, dünyanın ilk ticaret borsası olarak tanımlanmaktadır.

Antik Köprüler: Penkalas denilen Kocaçay' ın üzerindedir. Antik çağda iki yakayı bir birine bağlayan beş köprü mevcuttur. Bunlardan birisi yayalarıçin yapılmış olan ahşap bir köprü, diğer dördü ise kemerli taş köprüleridir. Günümüze bunlardan sadece iki tanesi ulaşmıştır.

Sütunlu Cadd: Borsa binasına kuzeydoğudan bitişik dükkan ve galerilerin sıralandığı sütunlu yol, borsadan geçip bir köprüyle Zeus Tapınağı' na oradan Kybele Kutsal Alanı' na kadar uzanmaktadır. Yapımında bir deprem sonucu yıkılan Artemis Tapınağı' nın da mimari elemanları kullanılmış, çok sayıda heykel ve kapı ile süslenmiştir.

Frigya Vadileri

Kütahya, Afyonkarahisar, Eskişehir üçgeninde, "phrygia Epiktetus"(Küçük Frigya) dağlık yerleşimi olarak tanımlanan bölge, bugün "Frig Vadisi" adıyla anılmaktadır. İl sınırları içerisinde, merkeze 7 km uzaklıktaki Yeni Bosna köyünden başlayıp, Kütahya'ya 54 km uzaklıktaki Ovacık köyüne kadar, ilin doğusu boyunca uzanan alan; Sabuncupınar, Söğüt, İnli, Sökmen, Fındık ve İncik mağaralarının bulunduğu kuzey bölüm ile daha güneydeki Ovacık köyü, İnlice Mahallesi ve çevresini kapsar.

Kütahya'nın doğusunda eski bir yanardağ olan Türkmen dağının tüfleriyle örtülü olan Frig yaylaları; M.Ö. 900-600 yılları arasında Frigler tarafından iskan edilmiştir. Volkan tufunun kolay işlenebilir bir kayaç olması Figlerin bunları oyma ve yontma yoluyla çeşitli amaçlarla kullanmalarını sağlamıştır. O dönemden ana tanrıça Kybele'ye adanmış açık hava tapınakları, sunaklar ve kaya mezarları ile savunma ve barınma amaçlı pek çok yapı günümüze ulaşmıştır. Daha sonra Roma ve Bizanslıların da yerleştiği bölgedeki kilise ve şapellerde, kök boyalı haçlar, meander motifleri, yazı ve fresk izleri hala seçilebilmektedir. Frigler ve Bizanslar tarafından kayalar oyularak yapılan, "Deliktaş Kalesi" ve "Penteser Kalesi" denilen doğal kaleler yer almaktadır.

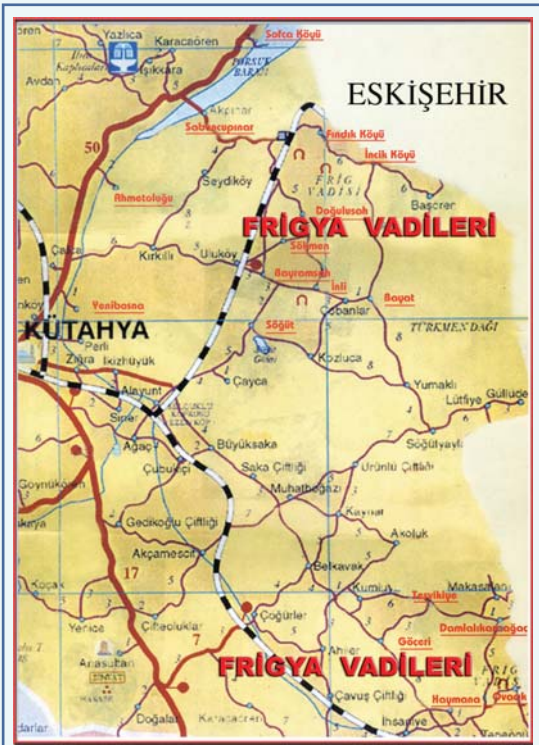

Frigler Hint-Avrupa kökenli oldukları halde kısa bir süre içinde Anadolululaşmışlar ve bir yandan İon öbür yandan Geç Hitit etkileri altında kalmış olmakla birlikte özgün ve Anadolulu bir kültür oluşturmuşlardır. Friglerin maden ve ağaç işçiliğinde, dokumacılıkta ürettikleri eserler İon piyasasında beğeni kazanmış ve bu ustalar tarafından taklit edilmişlerdir. Makara, kulplu bronz tabaklar ve bronz kazanlar; dönemin "teknolojik" bir başarısı olan altın, gümüş ve bronzlardan yaylı çengelli iğneler (fibulalar); değerli madenlerden giysi kemerleri, tokalar ve zengin bezemeli tekstil ürünleri; geometrik desenlerle süslü mobilya eşyası bunlar arasındadır. Topates denilen kilim sanatı, sonraki Anadolu uygarlıklarının kilim ve halı sanatlarını etkilemişlerdir.

Bölge Kapadokya'yı andıran doğal kaya yapısının yanı sıra çam ormanları ile kaplı ilgi çekici bakir bir bölgedir.

Seyitömer Höyük Arkeolojik Kazıları

Seyitömer Höyüğü, Kütahya İl merkezinin 25 km kuzeybatısında, Seyitömer Linyit İşletmesi Müessese Müdürlüğü (SLİ) rezerv sahasında, eski Seyitömer Kasabası'nın oturduğu alan içinde bulunan 150x140 metre ölçülerinde oval olup 24 metre yüksekliğinde eski bir yerleşim yeridir. Höyüğün tepesi yaklaşık 2000m² lik düz bir alandır. Kuzeyi oldukça dik olan höyüğün güneyi yayvandır. Höyüğün altında bulunan 12 milyon ton kömür rezervinin kullanılabilir duruma getirilebilmesi amacıyla, 1989 yılından itibaren başlanan kazı çalışmalarına bir süre ara verilmiş, 2006 yılında Dumlupınar Üniversitesi Arkeoloji bölümü tarafından kazılara yeniden başlanmıştır. Kazı çalışmaları halen devam etmektedir.

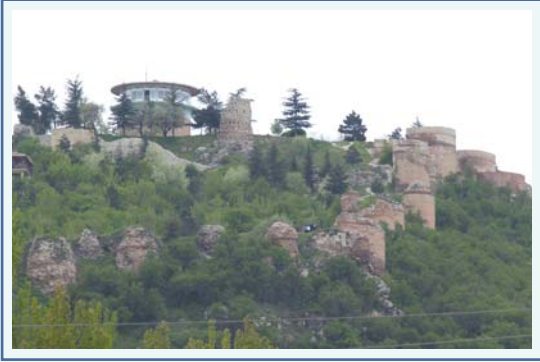
Höyükte belirlenen ilk yerleşim Eski Tunç döneminden başlamaktadır. Dere kenarında olduğu anlaşılan bu yerleşim surla çevrilidir. Höyük, Eski Tunç döneminde elle yapılan çömlekçilik yerine kalıp kullanılarak yapılan bir çömlekçilik merkezi olmuştur. Hitit döneminde höyüğün surla çevrildiği belirlenmiştir. Sur içinde tekli ve çiftli nal biçimli ocaklar bulunan yapılar vardır. Bu dönemin üst evresinde demir işleyen atölye fırınlarına ait kalıntılar ile demir külçeler bulunmuştur. Frigya döneminde höyük yine kalın ve yüksek sur duvarlarıyla çevrenmiş olup, son dönemlerinde höyüğün kuzey yamacına uzun bir merdiven yapısı, batısına ise basamaklı teras duvarlı büyük bir yapı yapılmıştır.

Höyüğün üst düzlüğünde bulunan Klasik ve Helenistik dönem yapıları tümüyle kazılarak ortaya çıkarılmıştır. Höyük bu dönemde de kalın ve kulelerle takviyeli sur duvarlarıyla çevrelenmiştir. Yapılar birbirine bitişik büyük kare ve dikdörtgen planlı düz veya balıksırtı sır altı taş duvarlıdır. Roma döneminde höyük zirvesinde bir tapınak yapısı olduğu temellerinden ve buluntulardan anlaşılmıştır.

Eski Tunç döneminden itibaren Seyitömer yaşayanları av ve tarımla uğraşmakta, küçükbaş hayvan yetiştirmekte, dokumacılık, çömlekçilik, maden işleme gibi sanayi üretimi yapmaktadır. Eski Tunç döneminden itibaren ana tanrıçaya tapınan höyük sakinleri, Roma döneminde ise baba Tanrı Zeus' a tapınmakta idi. Bunlarla ilgili figürler, idol ve hayvan heykelleri çokça bulunmuştur. Kazılarda Roma ve Helenistik dönemlerine ait çömlek parçaları, ağırşaklar, sapan taşı, pota, çakmak taşından ve boynuzdan yapılmış kesici aletler, kemik halka, taş buluntular, Athena portresi, bronz sikke ve cam boncuklar bulunmuştur. Yeni dönemde yapılan arkeolojik kazılarda daha önceden belirlenen Helenistik, Roma, Frig ve Tunç dönemlerine ait kültür katmanlarının varlığı tespit edilmiştir.

Kütahya Kalesi

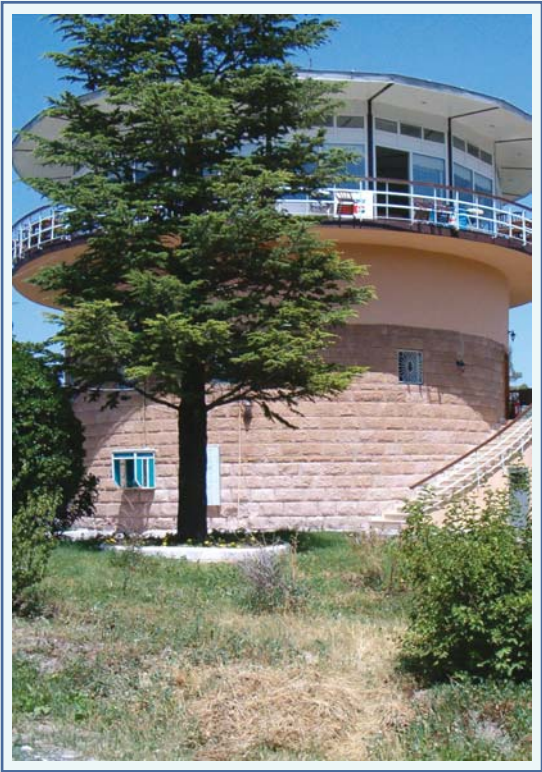

Antik dönemlerden beri iskan edilen kale 5. yy. da Bizansların yaptırdığı surlarla, Selçuklular, Germiyanoğulları ve Osmanlılar tarafından yapılan onarım ve eklerle güçlendirilmiştir. Yukarı, iç ve aşağı kale olmak üzere üç bölümden oluşan kalenin sıkça yerleştirilmiş burçları, moloz-kesme taş karışımı ile tuğla sıralardan oluşmaktadır. "Orta Hisar Mescidi" olarak bilinen Yukarı Kale (Kale-i Bala) Maruf Mahallesindedir. Taşkapıdaki yazıttan, Germiyanoğlu Süleyman Şah'ın 1377-1378' yıllarında yaptırdığı anlaşılmaktadır. Moloz taş ve köşelerde kesme taş kullanılan, kiremit örtülü yapının minare kaidesi, düzgün kesme taş arasında iki sıra ağaç hatılı döşenerek yapılmıştır.

Aşağı Hisar Mahallesinde bulunan Aşağı Kale Mescidi (Kale-i Sagir), altıgen planlı küçük bir mescittir. Kerpiç sıvalı olmasına rağmen tamamen tuğladan yapıldığı anlaşılmaktadır. Mescidin altında taşlardan yapılmış su tesisi vardır. Tabanı zamanla değişikliğe uğramıştır. Aşağı Kale'deki bu su tesisinin herhangi bir kuşatmada susuz kalmamak için yapıldığı tahmin edilmektedir.

Kütahya Kalesi Evliya Çelebi'ye göre 72 burca sahiptir. Burçlar çok sık aralıklarla yerleştirilmiştir. Kütahya Kalesinde ayrıca iki çeşme, iki mescit ve Cumhuriyet döneminde yapılmış bir döner gazino ve kır kahvesi bulunmaktadır. Kütahya Kalesi Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsislidir. Kalenin bazı kısımlarında onarımlar ve iç kısımda çevre düzenlemeleri yapılmıştır.

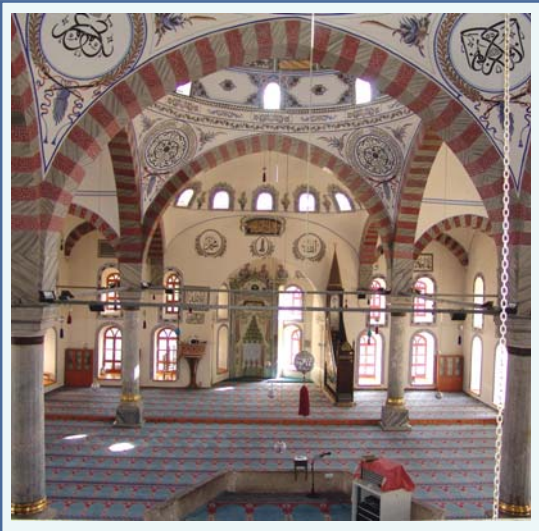

Ulu Camii

Yıldırım Beyazıt Camii adıyla da bilinir. İl Merkezi Börekçiler Mahallesindedir. Bitişğinde Umur-bin Savcı Medresesi, diğer yanında II. Yakub İmareti yer alır. Yıldırım Bayezid zamanında (1381-1384) yapılmaya başlanmış, 1401 de tamamlanmış, Kütahya'nın en büyük ve en güzel camisidir. Kanuni Sultan Süleyman'ın Rodos seferi sırasında Mimar Sinan tarafından tamir edilmiş olan dikdörtgen planlı avlusuz cami, 1893 yılında II. Abdülhamid Han zamanında büyük onarım görmüş ve kubbeli olarak son şeklini almıştır. Bu Büyük Cami 45x25 m²'lik bir alanı kaplamaktadır. Kuzeydoğu köşesinde bir minaresi olan caminin üç yönde kapısı vardır. Ana giriş kapısı karşısında sakahane bulunmaktadır.

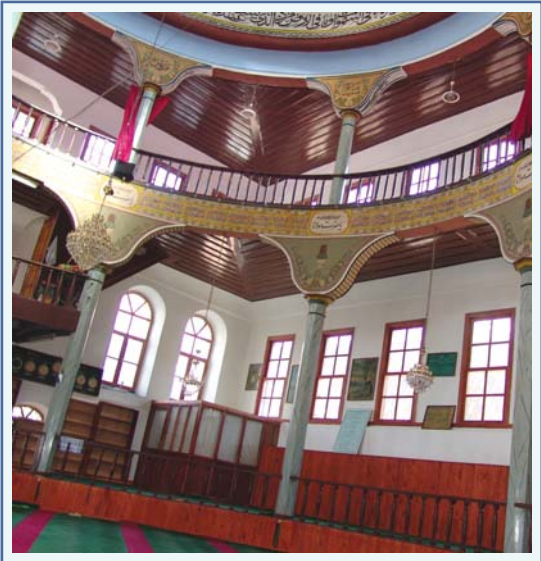
Cami içindeki büyük sütunlar Aızanoı Antik Kentinden getirilmiştir. İç kısmında küçük bir şadırvan vardır. Şadırvanın üstüne dört sütunlu müezzin mahfili yapılmıştır. Caminin ana mekânı, altı sütunun desteklediği yan yana iki kubbe ve yanlarda yarım kubbelerle örtülüdür.

Caminin yarım kubbeyle örtülü, dışa çıkıntılı mihrabının sağındaki Kâbe tasvirli çini pano görülmeye değerdir.

Mevlevihane - Dönerler Camii

İl Merkezinde, Ulu Camii yakınındadır. 14 yy. da Mevlevihanenin semahanesi olarak inşa edilmiştir. Erken dönem Anadolu Türk mimarisinin özgün örneklerinden olan Kütahya'nın bu ilk Mevlevihanesi iki kez onarım görmüş ve günümüze semahane ile derviş hücreleri kalmıştır. Bugün cami olarak kullanılan yapı, kareye yakın dörtgen planlı, sekizgen kasnaklıdır. Yapının bitişiğinde "Kütahya'nın Selçuklu Dönemi Fatih'i" olarak bilinen İmadü'ttin Hezar Dinari tarafından yaptırılan mescid Mevlana'nın torunu Ergun Çelebi'nin buraya defnedilmesi ile Mevlevihanenin türbesi haline gelmiştir. Semahanenin duvarındaki kitabeden, 1227 H.-1812 M. ve 1257 H.-1841 M. yıllarında tamir gördüğü anlaşılmaktadır. Semahaneye daha sonraki bir tamiratta mihrap ilave edilerek cami haline getirilmiştir. Halk arasında Dönerler Camii olarak bilinir. Caminin giriş kapısı üzerinde XIX yy. a ait çini kitabe vardır. Kitabede "Ya Hazreti Ergun" yazılıdır. Mevlana'nın oğlu Sultan Veled Kütahya için şu beyiti söylemiştir: "Kütahya'da bir ay kalana ne mutlu, İki ay kalacak olursanız, daha fazla müstefid ve münfeyiz olursunuz.

**Kütahya kusursuz bir güzeldir.
Böyle kusursuz güzele zeval olur mu?
Ya rab, bu memlekete kaza bela verme,
Cennet, Kütahya'nın ya altındadır ya
üstünde, İeda olsun Lahor, Keşmir, Tebriz
Kütahya'ya"**

Sultan Veled

Tavşanlı Ulu Camii

Yapım tekniği olarak erken Osmanlı eserlerini çağrıştıran yapının kitabesi yoktur. Araları hatıllı kesme taştan yapılmıştır. Ortada köşeli ve dört ayaklı kemerler üzerine büyük orta kubbe, kenarlarına sekiz küçük yarım kubbeler oturtulmuştur.

Çinili Camii

İl Merkezinde Maltepe Mahallesindedir. Ressam ve neyzen Ahmet Yakupoğlu tarafından 1973 yılında yaptırılmıştır. Yapı tarzı ve süsleme üslubuyla Orta Asya Türk mimarisinden bir esintiyi yansıtır.

Sekizgen iki katlı ve tek kubbeli olan yapının içi kalem işi süslemelerle, dışı ise özel üretim mavi Kütahya çinileriyle süslenmiştir. Türk motiflerinin kullanıldığı süslemeleri ve mimariyle özgün bir örnektir.

Simav Ağa Camii

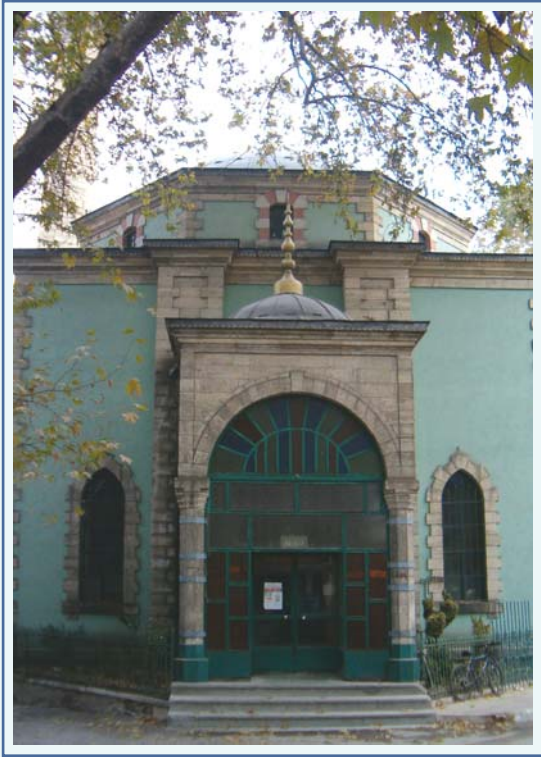

Emet ve Simav ilçelerinin bağlı olduğu son Osmanlı derebeylerinden Nasuh Ağa tarafından 1789 yılında yaptırılmıştır. Taş işçiliğinin güzel örneklerinden biri olan cami, 1990 yılında aslına uygun olarak restore edilmiştir.

Yeşil Camii

Kütahya Mutasarrıfı Fuat Paşa tarafından 1905'te yaptırılmıştır. Köşk tipi şerefeli minaresi Kütahya'daki tek örnektir. Kare planlı, tek kubbeli caminin önündeki giriş iki sütunlu ve kubbelidir. Caminin iç süslemeleri, kubbeden tavana kadar kalem işi, kabartma, yağlı boya süslemeler, bitkisel motifler ve geometrik şekillerle bezenmiştir.

Şaphane Kocaseyfullah Camii

Şaphane İlçesinde tarihi ve kültürel değeri bulunan ahşap mimarinin örneklerinden Kocaseyfullah Camii bulunmaktadır. Yaklaşık 700 yıllık bir tarihe sahip olan Koca Seyfullah cami Germiyanoğlu beyliği tarafından yaptırıldığı tahmin edilmekte olup, Camii aynı zamanda rasathane görevi yapmaktadır. Camiye yapılmış olan ve hasarları tespit etmeye yarayan düzenek görenlerin ilgisini çekmektedir.

Hıdırlık Mescidi

Ulu Caminin güneyinde aynı adı taşıyan tepe üzerindedir. Kare planlı, tek kubbeli olup, önünde geniş bir kemer biçiminde dar bir eyvanı vardır. Selçuklulardan kalma bir yapıdır.

Kitabesinden Anadolu Selçuklu emirlerinden İmadüttin Hezar Dinari tarafından 1243-1244 yıllarında yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Hıdırlık'tan, Kütahya'nın her yeri görülebilmektedir.

Mescid 1980 yılında ressam ve neyzen Ahmet Yakupoğlu, 2004 yılında Vakıflar tarafından restore edilmiştir.

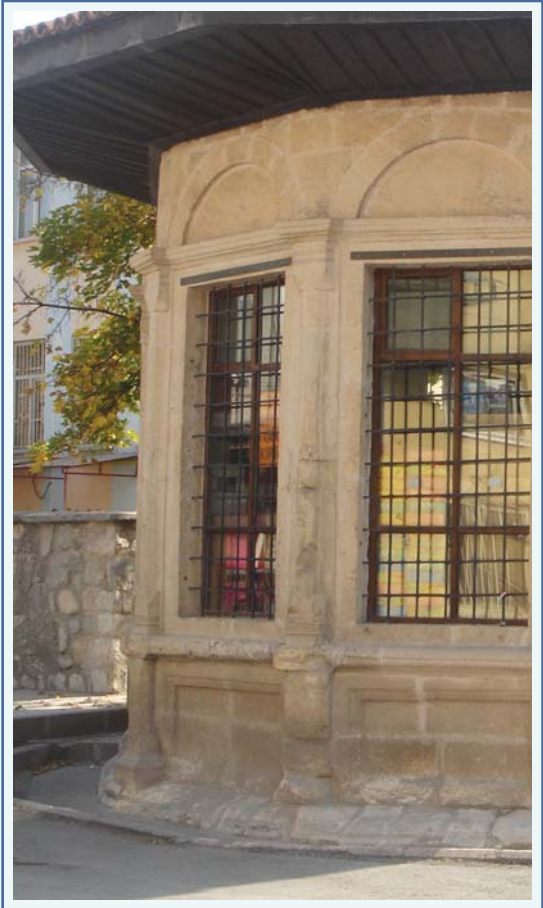
Muvakkithane

İl merkezi, Balıklı Mahallesinde eski müftülük binası önündedir. Kapıcıbaşı rütbesinde bulunan Kütahya Mütesellimi Halil Kamil Ağa tarafından 1831-1832 yıllarında yaptırılmıştır.

Uzunlamasına dikdörtgen planlı kesme taştan inşa edilen yapı, dıştan kiremit kaplı geniş saçaklı bir çatı ile örtülüdür.

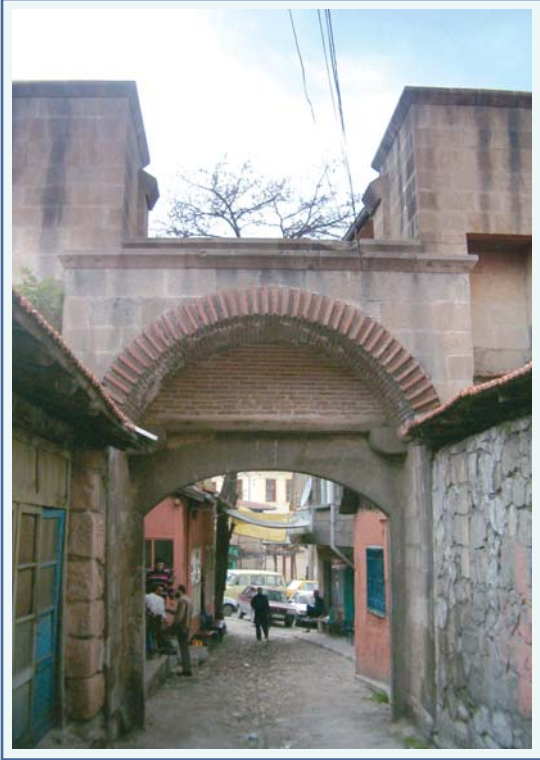
Saatin ve namaz vakitlerinin tam bildirilmesi amacıyla yapılan Muvakkithane günümüzde ticarethane olarak kullanılmaktadır.

Menzilhane

Tamamen taştan yapılmış duvarlar geniş bir kemer altında basık kapısı ve üzerindeki kitabe dikkati çeker. Bugün Mevlhane'nin doğusundaki aradan girilen aralıkta, sadece kitabeli kapısı kalmıştır. Eskiden Kapanaltı ve sonra Tahıl pazarı denilen yerde, Cumhuriyet Caddesi sonunda, güneyde Eğdemir hamamının karşısında kalır.

Şeyh Buhari (Gümüşeşik) Türbesi

İl merkezi Saray mahallesindedir. Kütahyalı Gazi Hasan Paşa'ya ait 14.yy. yapısıdır. 19.yy.da Kütahya Mutasarrıfı Dilaver Paşa tarafından onartılmıştır. Kare planlı yapının pandantifli kubbesi tek sıra taşt dizisine kasnaksız olarak oturtulmuştur.

Ana Sultan Türbesi

Kütahya-Afyonkarahisar karayolunun 25.km sinde sağ tarafta orman piknik alanı içindedir. Kare planlı açık eyvanlı ve tek kubbeli, baldaken tarzındaki yapının kemerleri basıkçadır. Son onarımı 1980 yılında ressam ve neyzen Ahmet Yakupoğlu tarafından yaptırılmıştır.

Dedebali Türbesi

Tavşanlı ilçe merkezindedir. "Hace'ül-Haram" ve "Mülayim Dede" adlarıyla bilinen Dedebali, Anadolu Türk Birliğinin sağlanmasında önemli görevler almış, sevilen ve hayırseverliği ile bilinen bir halk bilgesidir. 1394 yılında vefat etmiştir.

Tavşanlı merkezindeki Mülayim Tepe adıyla bilinen ve günümüzde mesire yeri olarak kullanılan tepeye defnedilmiş ve üzerine türbe yaptırılmıştır. Türbenin etrafı havuz ile çevrilidir.

Haymeana Türbesi

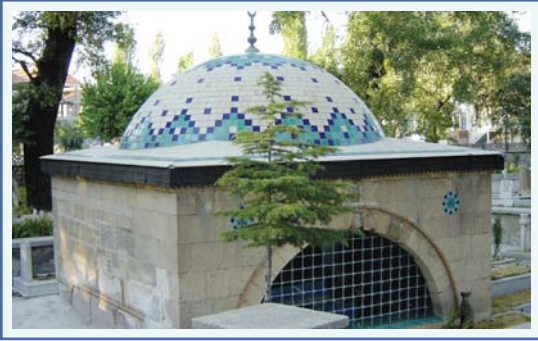
Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Gazinin ninesi, Ertuğrul Gazinin annesi Hayme Ana'nın türbesi Domaniç İlçesine 15 km uzaklıktaki Çarşamba Köyündedir.

Kayı boyundan Ertuğrul Gazi, 1281 yılında Söğüt ve Domaniç'e yerleştikten sonra her yıl çadır kurduğu ve yılın beş ayını geçirdiği yaylada, bir göç mevsiminde yitirdiği annesini buraya defnetmiştir.

Osmanlı Padişahı II. Abdülhamid 1886 yılında Devlet Ana adıyla anılan Hayme Ana'nın kabrini buldurarak üzerine bugünkü türbeyi yaptırmıştır. Hayme Ana, Çarşamba Köyünde her yıl Eylül ayının ilk pazar günü "Hayme Anayı Anma ve Göç Şenlikleri" etkinlikleriyle anılmaktadır.

Sunullah Gaybi Türbesi

Türbesi, kendi adının verildiği Gaybi Efendi Mahallesinde bulunan Musalla Mezarlığındadır. 17.y.y'da yapılan türbe kesme taş kaplamalı kiremit çatı örtülüdür. Sunullah Gaybi, Kalburcu Şeyhi Pir Ahmet Beşiri'nin torunudur. Tasavvuf ehli bu kişi taassup ve cehaletle mücadele etmiş, pürüzsüz bir Türkçe kullanmıştır. Gaybi Divanı, Sohbetname, Biadname, Ruh'ül-Akaidname, Makasid-ı Ayniye ve Hüda Rabbim başlıca eserleridir.

Paşam Sultan Türbesi

Ulu Camii Caddesinden İshak Fakih yönüne giderken yolun solundadır. Giriş kapısı Kurşunlu Sokağına açılır. Adı "Seyyid-el Nureddin" olarak ta bilinir. Yan sokaktaki kapıdan L şeklinde merdivenle inilen iki bölümlü türbe, en son 2001 yılında Kütahya Belediyesi tarafından restore edilmiştir.

Kara Ahmet Bey Türbesi

Ünlü seyyah, ilim adamı, yazar ve halkbilimci Kütahyalı Evliya Çelebinin dedesi Kara Ahmed Bey'in türbesi eski adı Zeryen olan Maltepe Mahallesindedir.

Türbe 1995 yılında Osmanlı mimarisi tarzında yaptırılmıştır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde 1678 yılında ziyaret ettiği memleketi Kütahya'yı anlatırken dedesi Kara Ahmed Bey'in mezarının Zeryen Mahallesindeki evlerinin bitişiğinde olduğunu belirtmiştir.

Şair Şeyhi (Hekim Sinan)

Şeyhi, Hekim Sinan olarak da bilinmektedir. 14.yüzyılın sonu ile 15 yüzyılın başlarında yaşamış olan şair, II.Yakub döneminde Germiyan sarayında bulunmuştur.

Kütahyalı olan Şeyhinin asıl adı Yusuf Sinanüddin olup, dönemin en önemli şairlerindendir. Germiyan Beyi Süleyman Şah eğitimini üstlenerek şairi İran' a göndermiştir. İran' dan göz hekimi olarak dönmüş, Germiyan Beyi II. Yakub' un , Osmanlı Padişahlarından Çelebi Mehmed ve II. Murad'ın özel hekimi olmuştur. Şeyhi iyi bir hekim olduğu kadar usta bir şairdir. Divan edebiyatımızın ilk hiciv örneği "Harname" si çok zarif ve ünlüdür. Divan-ı Şeyhi, Dürr'ül-akaid, Tıbbi Risalesi, Hüsrev-ü Şirin diğer eserleridir. Divanı 1438 yılında yazılmıştır.

*"Bir eşek var idi zaif ü nizar
Yük elinden katı şikeste vü zar
Gâh odunda vü gâh suda idi
Dün ü gün kahr ile kısuda idi
Dudağı sarkmış u düşmüş enek
Yorulur arkasına düşse sinek
Arkasından alınsa palanı
Sanki it artığıydı kalanı"*

(Harnameden)

Celaleddin Çelebi

Mevlana'nın dördüncü kuşaktan torunu Burhaneddin İlyas Çelebinin oğlu olan Celaleddin Çelebi Kütahya'da doğmuş Mevlevi şeyhi ve şairidir. Germiyan tahtını bırakıp Mevlevi olmuş, Emir-i Alem sonra Emir Vacid hizmetinde bulunmuştur. Şairin Kelime-i Taybib ve İnsan-ı Kamilin, şeyh ve mürşidin ahvalinden bahseden İşaret'ül-Beşaret adlı risalesi, Gençname adlı mesnevisi vardır. Mezarı Kütahya Mevlevihanesi'nin Erguniye adıyla anılan türbesindedir.

Evliya Çelebi Kültür Sanat Evi

Kütahya'lı dünyaca ünlü seyyah, ilim adamı, tarihçi, yazar ve halk bilimci Evliya Çelebi'nin (1611-1683) doğduğu ev, Kütahya Belediyesi ve Kütahya Evliya Çelebi Kültür Hizmet ve Tarihi Eserleri Onarma Derneğinin destekleri ile Dedesi Kara Ahmet Bey'in Türbesinin yanına yeniden yaptırılmıştır. Konağın yanında yer alan eski yapı da Kütahya Belediyesince kamulaştırılarak geleneksel el sanatlarımızın yaşatılacağı bir merkez haline getirilmiştir.

Evliya Çelebi Anıtı

Kütahya'nın Zeryen Mahallesi'nden olduğunu belirten Evliya Çelebi (1611-1682), 50 yıl boyunca gezmiş, duyup gördüklerini 10 ciltlik Seyahatnamesinde toplamıştır. Kütahyalı olmasından dolayı 2002 yılında Kütahya Valiliği tarafından Eskişehir'den Kütahya'ya girişte anısına bir anıt yaptırılmıştır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Kütahya'dan bahsederken "Kütahya'nın havası ve suyu güzeldir, fincanı çeşitli maşrapa ve testileri, çanak ve tabakları hiçbir yerde yoktur. Şehrin içinde binden fazla kayalardan akan buz gibi suları vardır. Mahbup ve mahbubesi, alim ve fadılları çoktur." diye tanımlamaktadır.

2011 yılı ünlü seyyah, bilim adamı, tarihçi ve yazar Evliya Çelebinin 400. Doğum Yıldönümü nedeni ile Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından Evliya Çelebi yılı ilan edilmiştir.

EVLIYA
CELEBI

Kütahya Belediyesince Bakanlığımızca sağlanan katkı ile Eskişehir yolu Otobüs terminali önüne "Dünya Evliya'nın, Evliya Kütahya'nın temalı "Evliya Çelebi" anıtı yaptırılmış 24.03.2011 tarihinde açılmıştır.

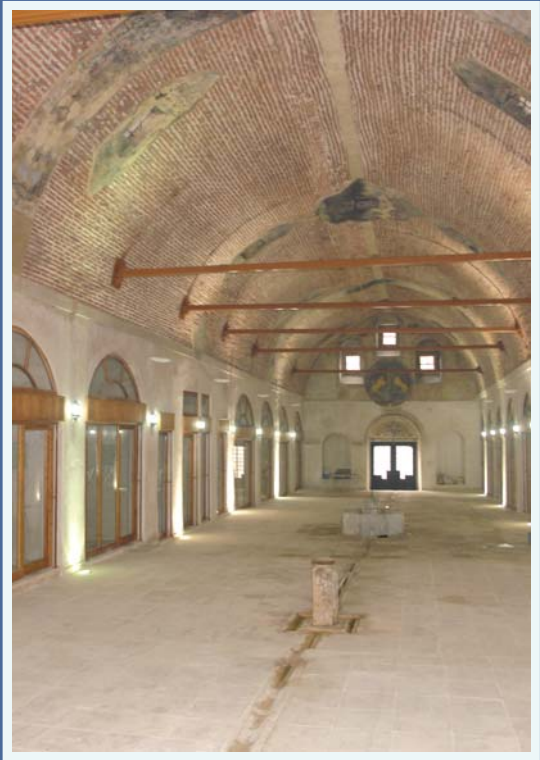
Bedestenler

Takvacılar Camii ile Saadettin Camii arasında bulunan ve aradan Kavaflar sokağının geçtiği iki arasta vardır. Kapalı çarşı görünümündeki bu iki yapı aynı dönemlerde yapılmış olmakla birlikte karşılıklı dükkânların birleşmesiyle Kütahya'nın ticaret merkezi haline gelmiştir.

Büyük Bedesten

---

15. yüzyılda Gedik Ahmet Paşa tarafından yaptırılan anıtsal yapı, 2008 yılına kadar sebze meyve satış yeri olarak kullanılmakta iken, Kültür ve Turizm Bakanlığından sağlanan ödenekle restore edilmiş olup, geleneksel el sanatları teşhir ve satış yeri olarak kullanılmaktadır.

Küçük Bedesten

---

15. yüzyılda Gedik Ahmet Paşa tarafından yaptırılan anıtsal yapı, 2008 yılına kadar eski ve yeni eşya alım satım yeri olarak kullanılmakta iken, Kütahya Belediyesince restore ettirilmiş olup, kuyumcular çarşısı olarak faaliyet göstermektedir.

Eski Hükümet Konağı

İl Merkezi Saray Mahallesi, Fuat Paşa Caddesinde yer alan Eski Hükümet Konağı, Kütahya Mutasarrıfı (Vali) Giritli Ahmet Fuat Paşa (1893 -1908) zamanında, 1905 yılında yaptırılmıştır. Dış cephesi 1907 yılında Kütahya çinileriyle bezenmiş tek örnektir. Son dönem Osmanlı mimarisinin dikkate değer yapılarından biridir. Binanın içinde duvarları çini ile süslenmiş bir mescidi vardır. 1999 yılında restore edilen tescilli anıtsal yapı günümüzde Adalet Sarayı olarak hizmet vermektedir.

Rüstem Paşa (Medresesi) El Sanatları Çarşısı

Karagözpaşa Camii civarında Balıklı Caddesinde bulunan, Kütahya'nın sahip olduğu eski yapılardan biri olma özelliğini taşıyan ve Kanuni Sultan Süleyman'ın Veziri-Azam'ı aynı zamanda damadı olan Rüstem Paşa tarafından 1550 yılında yaptırılmıştır. Kitabesi Kütahya Arkeoloji Müzesinde olup, 1930 lu yıllarda yıkılmıştır. Giriş kapısı ve tespit edilebilen kısımları orijinaline uygun olarak restore edilen medresenin orijinal hali bilinmediği için de aslına uyarlanarak yeniden yapılmış, günümüzde Kütahya'ya özgü yöresel kıyafetlerin ve geleneksel el sanatlarının üretiminin yapılarak sergilendiği bir çarşı haline getirilmiştir.

Altıntaş Çakırsaz Hanı

Altıntaş ilçesi Çakırsaz Köyündedir. Selçuklu dönemi yapısı olan Han, Germiyan Beyliği ve Osmanlı döneminde de kullanılmıştır. Hana, doğu cephesinden eyvanlı yuvarlak kemerli bir kapıdan girilir. Kapının alınlığında, altıgen taşların arasında üçgen tuğla parçalarının oluşturduğu petek bezeme görülür. Hanın girişi kesme taş ve aralarında üçer sıra tuğla, diğer kısımlarda moloz taşların harçla tutturulmasıyla örülmüştür. Han tonoz örtülü üç sahanlı kapalı hanlar grubuna girer.

Sahanları birbirinden ayıran kemerler tuğla ile, kemer ayakları mermer malzeme ve kesme taş ile örülmüştür. Han, Vakıflar Genel Müdürlüğünce restore edilerek 2008 yılında hizmete açılmıştır.

Sivil Mimarlık Örneği Kütahya Evleri

19 y.y sivil mimarlık örneklerinden olan ve konut mimarisi bakımından Anadolu'nun ahşap mimari özelliklerini taşıyan Kütahya evleri, aslına uygun olarak hala yaşamaktadır.

Kendine özgü iki ve üç katlı mimarileri, ahşap payandalı çıkmaları, pencere düzeni ve geniş saçakları ile eski konak kültürünün en güzel örneklerini bugüne taşımaktadır.

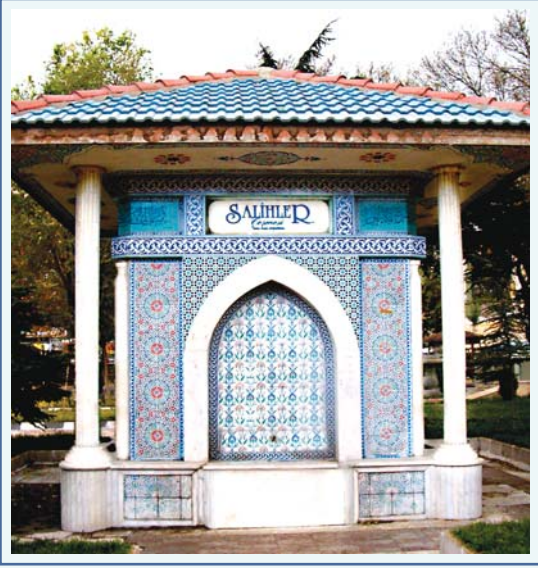
Giriş katları mutfak, kiler, depo ve tarım araçları için taşlık olarak düzenlenmiş, oturma, yatma, yeme, içme ve yıkanma odaları üst katlara yapılmıştır. Giriş kapıları atların geçmesine imkan verecek ölçüde büyük tutulmuştur. Pencere az sayıda ve küçük ebatlıdır. Giriş kapısından başka, arka bahçeye açılan ikinci bir kapısı bulunmaktadır. 17. ve 18.yy. evleri açık sofalıdır. Seki ya da köşk adı verilen dinlenme köşeleri de bulunmaktadır. Günlük odalar, oturma ve yemek pişirme için kullanılır.Çoğu zaman kadınlar burada, erkekler ise selamlıkta otururlar. Odaların tavanları, dolap kapakları, kapıları ve ocak davlumbazları genellikle ahşap oymalarla bezenmiştir. 19.yy sonu 20.yy. başlarında yapılan konaklarda dış sofa yerine iç ve orta sofa yaygın olarak kullanılmıştır.

Kütahya evlerinde çıkma, mimari üslubun en önemli ögesidir. Sokaklar çok dar olsa bile saçaklar birbirine değersine çıkma yapılmıştır. Karakteristik Kütahya evi genellikle büyüktür.

Dış renkler de yüzey beyaz, kirli sarı, çivit mavisi veya aşı boyası renginde boyanmış, geren sıvalıdır. Germiyan ve Ahierbasan Sokaklarında sokak boyunca sıralanan bu evleri görmek mümkündür.

Çeşmeler

Kütahya sokakları, her köşe başında bir çeşmeyle selamlar ziyaretçilerini. Kent, yayla yükseltili bir zemine ve zengin bir orman varlığına sahip olduğundan yüzey suları boldur.

Kütahya mimarisinde Selçuklulardan bu yana görülen çini bezemeler, çeşmelerdeki süslemelere de yansımıştır.

Zafer Meydanındaki Hürriyet Çeşmesi mermerden yapılmıştır. Üç bölümlü alınlığın ortasında tuğralı saltanat arması, iki yanda ve yalak ortasında beş kollu yıldız kabartmaları yer almıştır. İki satır kitabeyle sonuçlanan alınlık altında derin ve kilitli yuvarlak bir kemer bulunur.

Salihler çeşmesi, bordürlü geçmelerle oluşturulan kuşaklar ve Selçuklu yıldız geçme panolarla süslüdür. Alınlığı motiflerle bezeli çeşmenin kitabesi hüsnü hat çinileriyle kaplanmıştır.

Ulucami Sakahanesi, Tellal Çeşmesi, Çinili Çeşme, Hürriyet Çeşmesi v.b gibi çeşmeler yıllardır akar durur Kütahya'da. Kütahya'nın pınarları türkülere de konu olmuştur.

KÜTAHYA'NIN PINARLARI AKIŞIR TÜRKÜSÜ

Kütahya'nın pınarları akışır
Devriyeler kol kol olmuş bakışır
Asalıya cuha şalvar yakışır
Aman aman Vehbim öyle böyle olur mu?
Ah ben ölürsem dünya sana kalır mı?

Salım geldi musallaya dayandı
Kar beyaz tenim al kanlara boyandı
Seni vuran oğlan nasıl dayandı
Aman aman Vehbim öyle böyle olur mu?
Ah ben ölürsem dünya sana kalır mı?

BAŞKOMUTAN MEYDAN MÜHAREBESİ

Kütahya'nın Kurtuluşunu Sembolize Eden Şehitlik ve Anıtlar

26-30 Ağustos 1922 tarihleri arasında geçen, Başkomutan Meydan Muharebesi adıyla tarih sayfalarında yerini alan, Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasına temel olan ve sonucunda bütün dünyada derin yankılar bırakarak tarihin akışını değiştiren bu savaş Afyonkarahisar Kocatepe'den başlamış, 30 Ağustos'ta Zafertepeçalköy-Dumlupınar hattında Türk Ordularının gösterdiği olağanüstü kahramanlık ve cesaretle Büyük Zafer elde edilmiştir. Bu savaşta binlerce vatan evladı kanlarıyla bu toprakları sulamış, emperyalist güçlere karşı var oluş mücadelesi vererek, canını feda etmiş ve bu uğurda şehit olmuştur.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa 1 Eylül 1922 tarihinde Dumlupınar'da Büyük Millet Meclisi Ordularına "Ordular İlk Hedefiniz Akdenizdir. İleri!.." tarihi emrini vermiştir.

Kütahya, 30 Ağustos 1922 günü saat 18: 00'de düşman işgalinden kurtulmuştur.

Atatürk, 30.08.1924' günü Zafertepeçalköy'deki Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı temel atma töreninde: "Efendiler Meydan Muharebesi ve onun son safhası olan bu 30 Ağustos Muharebesi Türk tarihinin en mühim dönüm noktasını teşkil eder. Milli tarihimiz çok büyük ve çok parlak zaferlerle doludur. Fakat Türk Milletinin burada kazandığı zafer kadar kesin sonuçlu, yalnız bizim tarihimize değil, dünya tarihine de yön veren kesin tesirli bir meydan muharebesi hatırlamıyorum."tarihi sözünü söylemiştir

İlimizde Başkomutan Meydan Muharebesinin geçtiği yerlerde şehitlerimizin anısına ve aziz hatıralarına şehitlik ve anıtlar yapılmıştır.

Dumlupınar İlk Hedef Anıtı

Bu Anıt; Başkomutan Meydan Muharebesinde, Mustafa Kemal Paşa'nın "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emrini verdiği karargâhın yeridir. 1964 yılında yapımına başlanmış, 1968 yılında kısmen bitirilmiş, 26 Ağustos 1972 tarihinde ziyarete açılmıştır.

Anıt, Bronz Atatürk Heykeli, arka planda betonarme bir anıtsal yapı, bronzdan süvari birliklerini canlandırır rölyeften oluşmaktadır. Atatürk Heykelinin yüksekliği 4 metre, beton fon yüksekliği 12 metredir. Bu fon, yıldırım şerarelerini göstermekte olup, Başkomutan Meydan Muharebesini sembolize etmektedir.

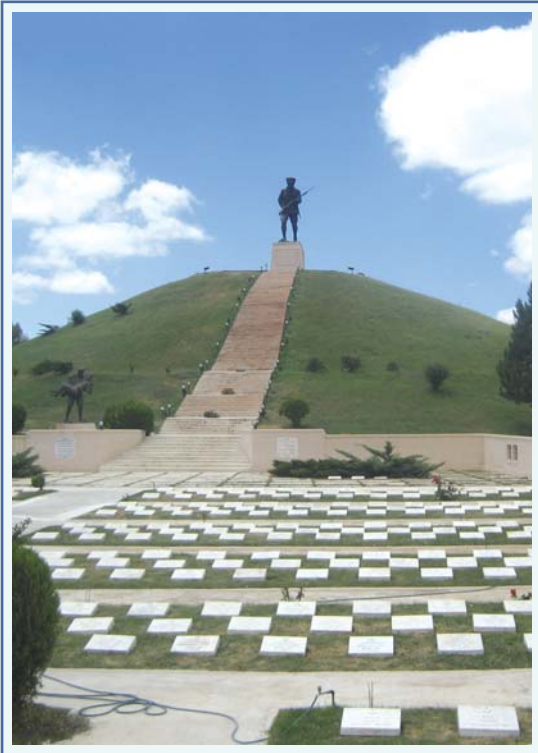

Dumlupınar Şehitliği

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına temel olan ve sonucu bütün dünyada derin yankılar uyandırarak tarihin akışını değiştiren Başkomutan Meydan Muharebesi 26 Ağustos 1922 günü Afyonkarahisar-Kocatepe'den başlamış, 30 Ağustos 1922 de Dumlupınar'da büyük zaferle sona ermiştir. Bu şehitlik Kurtuluş Savaşı boyunca tüm cephelerde şehit düşen vatan evlatlarının anısına Kültür ve Turizm Bakanlığınca yaptırılarak, Büyük Taarruzun 70. yıldönümü olan 30 Ağustos 1992 tarihinde büyük bir törenle ziyarete açılmıştır..

Şehitlik;

Üç Komutan Anıtı, Milisler Anıtı, 500 kişilik sembolik şehit mezarları ve kitabeleri, Şehit Baba Oğul Anıtı, Mehmetçik Anıtı, Namazgâh ve Şadırvan'dan oluşmaktadır.

Şehit Baba-Oğul Anıtı

Bu anıt; 1912 yılında daha oğlu Mehmet 8 yaşında iken Balkan Savaşına katılmak için köyünden ayrılan, daha sonra sırasıyla Galiçya, Hicaz, Yemen, Kafkasya'da 11 yıl cepheden cepheye koşarak çarpışan, Çetmili (Çetmi: Konya'nın Taşkent ilçesine bağlı bir kasabadır.) Kara Ali Çavuş ve oğlu Onbaşı Mehmed'in muhteşem destanını sembolize eder.

Çetmili Kara Ali Çavuş, Anadolu'da Milli Mücadele başlayınca, Doğu Cephesinden Kurtuluş Savaşına koşmuş, Başkomutan Meydan Muharebesinde 19 yaşındaki Alay Sancaktarı Mehmet Onbaşı ile karşılaşmıştır. Mehmet Onbaşı, O'nun 11 yıl önce bırakıp gittiği oğludur. Bu büyük asker, 31 Ağustos 1922 günü, 11 yıl sonra kavuşabildiği oğlunun kollarında şehit düşmüştür.

Oğlu kahraman Onbaşı Mehmet de 9 Eylül 1922 günü İzmir'e giren birliğin başında şehit olmuştur. Anıt 30 Ağustos 1992 de ziyarete açılmıştır.

Milisler Anıtı

Milli Mücadelede şehit düşen sivil vatandaşlarımızı sembolize eden bir anıttır.

Üç Komutan Anıtı

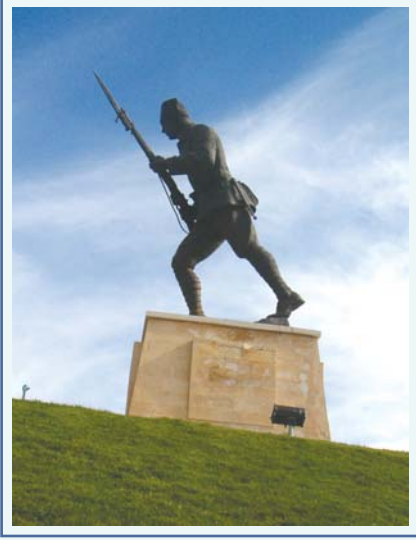
Milli Mücadelemizin üç büyük komutanı olan Atatürk, İsmet Paşa ve Fevzi Çakmak anısına yapılmıştır.

Mehmetçik Anıtı

Milli Mücadelede süngüsünü takmış düşman üzerine saldırmaya hazır binlerce Mehmetçğimizi sembolize eden bir anıttır.

Dumlupınar Atatürk Karargah Evi

Kurtuluş Savaşı sırasında Gazi Mustafa Kemal'in, karargâh olarak kullandığı bu ev aslına uygun olarak yeniden yapılmış ve "Atatürk Karargâh Evi" olarak 30 Ağustos 2003 tarihinde ziyarete açılmıştır.

Büyük Aslıhanlar Üç Tepeler Şehitliği

30 Ağustos 1922 tarihinde yapılan Başkomutan Meydan Muharebesinde, Büyük Aslıhanlar Köyünde şehit düşen Elazığ'lı Binbaşı Hacı Ömeroğlu Yusuf Ziya, Diyarbakır'lı Üsteğmen Mehmetoğlu Ahmet, Urfa'lı Teğmen Halil, İbrahimoğlu Mustafa Hilmi ile beraber 42 Mehmetçik anısına yapılmış olan şehitlik 1995 yılında ziyarete açılmıştır.

Zafertepeçalköy Zafer Anıtı

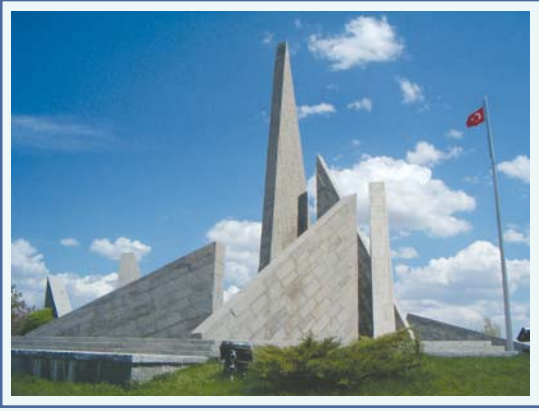
Zafertepeçalköy'de Başkomutan Meydan Muharebesinin sevk ve idare edildiği 1181 rakımlı tepede yaptırılmıştır. 1964 yılında yapımına başlanmış, 1968 yılında ziyarete açılmıştır. 30 Ağustos törenlerinin düzenlendiği yerdir.

Çatılmış silahların uzaktan görünüşü ve alev alev meşale hissini uyandıran Zafer Anıtı, asıl manası ile Kurtuluş Savaşımızı sembolize eder. Anıtı bir bütün olarak meydana getiren değişik yöndeki üçgen bloklar; milletimize gösterilen haksızlığa, fevverana, karşı milletimizin tek vücut halinde birleşerek kazandığı 30 Ağustos Zaferini canlandırır.

Anıt, gelecek nesillere, Türk milletine karşı içte ve dışta meydana gelebilecek kötü tesirler karşısında er geç birleşerek zafere gidilebileceğini anlatan bir anıttır.

Çatılmış silahların uzaktan görünüşü ve alev alev meşale hissini uyandıran Zafer Anıtı, asıl manası ile Kurtuluş Savaşımızı sembolize eder. Anıtı bir bütün olarak meydana getiren değişik yöndeki üçgen bloklar; milletimize gösterilen haksızlığa, fevverana, karşı milletimizin tek vücut halinde birleşerek kazandığı 30 Ağustos Zaferini canlandırır.

Anıt, gelecek nesillere, Türk milletine karşı içte ve dışta meydana gelebilecek kötü tesirler karşısında er geç birleşerek zafere gidilebileceğini anlatan bir anıttır.

Zafertepeçalköy Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı

Atatürk, 31 Ağustos 1922 günü muharebe meydanını gezerken şehitler arasında düşman topçu mermisinin açtığı çukura gömülmüş bir sancaktar görür. Bu aziz şehit, toprağın üstünde katılmış kolu ile sancağı dimdik tutmaktadır. Manzara karşısında duygulanan Başkomutan, savaş sonrasında yapılacak Şehit Asker Anıtı için bunun sembol alınmasını emreder.

Atatürk, 30 Ağustos 1924 günü anıtın temel atma töreninde yaptığı konuşmada, bu Anıtın taşıdığı anlam ve önemle ilgili olarak; "Hiç şüphe etmemelidir ki, yeni Türk devletinin, genç Türk Cumhuriyetinin temeli burada sağlamlaştırıldı, ebedi hayatı burada taçlandı.

Bu sahada akan Türk kanları, bu semada uçuşan şehit ruhları, Devlet ve Cumhuriyetimizin ebedi

muhafızlarıdır. Burada temelini attığımız “Şehit Asker Abidesi” işte o ruhları, o ruhlarla beraber gazi arkadaşlarını, fedakâr ve kahraman Türk Milletini temsil edecektir. Bu Abide Türk Vatanına göz dikenlere, Türk’ün 30 Ağustos günündeki ateşini, süngüsünü, cesaretini, kudret ve iradesindeki şiddeti hatırlatacaktır.” tarihi sözünü söylemiştir.

Bu Anıtın temeli 30 Ağustos 1924 tarihinde Atatürk tarafından Zafertepe’de atılmış ve 1927 yılında törenle ziyarete açılmıştır.

1961 yılında 220 Sayılı Yasa ile Anıtın, olayın geçtiği Berberçam Tepesine taşınması kararlaştırılmış, 1964 yılında Zafertepe’de Zafer Anıtının yapılması ile yerinden kaldırılarak Afyonkarahisar Müzesine taşınmış, 1979 yılında şimdiki yerine yapılarak 30 Ağustos 1979 tarihinde ziyarete açılmıştır.

Anıta, Zafertepeçalköy-Dumlupınar asfaltının 2. km. sinden sola ayrılan 600 m. lik yol ile ulaşılır.

Zafertepeçalköy Yüzbaşı Şekip Efendi Şehitliği

Altıntaş İlçesine bağlı, Zafertepeçalköy Beldesindedir. 29 Ağustos 1922 günü 14. Süvari Tümeninin 3. Alayı, 2. Bölük Komutanı Yüzbaşı Şekip Efendi, bölüğünün başında büyük bir cesaretle, çevre savunmasında bulunan 20 keşif düşman grubunun içerisine saldırarak 2000 kadar düşman askerini esir alır. Derinliklerde bulunan düşman toplarını ele geçirmek üzere hücumla geçtiğinde bir kısım askeriyle birlikte bu bölgede şehit düşer.

Şehitliğin bir yüzünde; 29 Ağustos 1922 Muharebesinde Yunanlılara hücum eden Türk Süvari Kolordusunun verdiği şehitler anısına yapılmıştır Kendilerine Hak' kın rahmeti niyaz olunur.

Şehitliğin diğer yüzünde Yüzbaşı Harputlu Şekip Efendi, neferlerden Düzce' nin Üsküp Nahiyesinden Veysel Ömer, Keskin' in Yağlıken Köyünden Veli Mehmet, Akhisar' ın Tatasut Köyünden İbiş Ömer adlı şehitlerin isimleri yazılıdır.

Zafertepeçalköy Kırık Kağrı ve Üç Komutan Anıtı

Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk, 31 Ağustos 1922 günü muharebe alanını dolaştıktan sonra İsmet Paşa ve Fevzi Paşa ile Çalköy'de yıkık bir evin avlusunda, kırık bir kağrı üzerinde son durum değerlendirmesini yaptıkları anı sembolize eder. Anıt 2007 yılında yaptırılmıştır.

Emet Cevzdere Şehitliği

Emet İlçesine bağlı Günlüce Beldesindedir. Bu Şehitlik vatani uğruna 3 Eylül 1922 tarihinde Cevzderesinde Rauf Yüzbaşı komutasında Yunan askerine ağır kayıplar verdiren şehitler ve gaziler anısına 1985 yılında yapılmıştır.

Emet, 14 Ağustos 1921 tarihinde Yunan işgaline uğramış, Yunan ordusu karargâhını hükümet binasına kurmuştur. Emet'li Kuva-yi Milliyeciler Yunanlılardan kurtulmak için bir gece bu karargâhı basarlar. Bu baskını haber alan Tavşanlı'daki Yunan birliği Emet'e bir tabur asker sevk eder.

Bu durumu bilen halk 80-100 kişiden ibaret bir güçle Cevzderesi boğazında pusu kurar. İki tarafı yamaç olan bu boğazdan geçmekte olan Yunan taburu Günlüce köylülerinin de ricat yolunu kesmeleri ile iki ateş arasında kalmıştır.

Ateş o kadar ani ve etkili olmuştur ki, düşman makineli tüfeklerini katırın sırtından indirip kurmaya fırsat dahi bulamamıştır.

Yunan taburundan sadece 20-25 kişi kurtulabilmiştir. Emet' e dđnen gaziler daha sonra ahali ile birlikte dağlara çekilmiştir.

Bu baskının intikamını almak isteyen dđřman, Kđtahya' dan ve Tavşanlı' dan getirdiği birliklerle Emet' e girmiş ve intikam işin tek bir ev kalmayacak şekilde Emet' i yakıp yıkmıştır.

Gediz Abidesi

Gediz İlçesi Abide Kđyü içinde, Gediz-Uşak-Simav karayolu kavşağındadır. Çevresi korkuluklarla çevrili yđksekçe bir podyum üzerinde 3 metre yđksekliđinde, iki cephesi Osmanlıca kitabe yazılı mermer bir anıttır. Yunan ordusunun İzmir'e doğru ricatını keserek Uşak'ta teslim olmalarını mecbur eden Tđrk Sđvari ordusunun bu civarda verdiği şehitler anısına dikilmiştir.

Abidenin bir yüzünde, 54 .cü Alay Süvari Çavuşu Amasra'nın Ara Nahiyesinde İbrahim Musa, 5.ci Alay Süvari Neferi Muğla'nın Kuyubağı Köyünden Mehmet Ömer, 2. ci Bataryadan Nefer Ladik'li Ömer Satılmış, 20.ci Alay Süvari Neferi Çankırı'nın Çavuş Köyünden İsmail Hüseyin adlı şehitlerin isimleri yazılmaktadır. Kurtuluş Savaşından sonra yapılan Abidenin 1995 yılında çevre düzenlemesi ve restorasyonu yapılmıştır.

Kütahya Şehitler Anıtı ve Parkı

Kütahya Hava Er Eğitim Tugayı karşısı çevre yolu üzerinde 65.000 m² lik alan üzerine kurulmuştur. Anıtın ana kaidesi 15 metre yükseklikte ve geleneksel Türk mimarisi tarzında yapılmıştır. Ana kaidenin sağ ve sol tarafında yurdumuzun 81 ilini temsil eden sütunlar mevcut olup, her biri üzerinde temsil ettikleri ilin adı yazılıdır.

Bu vatan için şahadet mertebesine ulaşmış bütün şehitlerimiz ve yaşayan gazilerimiz anısına yapılmış olan anıt park, 14 Ağustos 2003 tarihinde ziyarete açılmıştır.

Tabip Yüzbaşı Hamdi Bey Anıtı

Başkomutan Meydan Muharebesinin kazanıldığı 30 Ağustos 1922 günü Kütahya'daki Mürettep Süvari Tümenine sıhhiye malzemeleri götüren Tabip Yzb. Hamdi Bey ve askerleri Kütahya - Afyonkarahisar yolunun 10. km'sinde yer alan Porsuk Köprüsü civarında 53. Yunan Alayına ait düşman askerleri ile karşılaşmış ve şiddetli çatışma meydana gelmiştir. İki ateş arasında kalan Tabip Yzb. Hamdi Bey ve 158 er burada şehit olmuştur.

Tabip Yüzbaşı Hamdi Bey ve 158 erin hatırasını yaşatmak üzere, Kültür ve Turizm Bakanlığının katkıları ile Kütahya Valiliği tarafından Kütahya - Gediz kavşağındaki tepe üzerine yaptırılmıştır.

Tavşanlı Derbent Şehitliği Anıtı ve Evi

İlimiz Tavşanlı ilçesi, Derbent Köyünde Kurtuluş Savaşı sırasında köy savunması için çarpışan köylülerin düşman askerleri tarafından yakalandığı ve bir evde toplanarak ateşe verilmesi sonucu 17 şehidin verildiği iki katlı ev bu olayın unutulmaması şehitlerimizin aziz hatırasının yeni nesillere aktarılması ve yapılan zulmün tüm dünyaya duyurulması için Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ve İl Özel İdaresi'nin katkıları ile Müze haline getirilmiştir.

Bu evde ölen şehitlerimizin 21 Temmuz 1922 tarihinde, evin hemen yakınındaki duvarlarla çevrili ve köylülerce şehitler mezarlığı olarak anılan yere defnedildiği

bilindiğinden söz konusu duvarlarla çevrili alanın iç ve dış düzenlemesi yapılmış, bu evde yakılan ve isimleri belli olan 17 şehidimizin isimleri mezarlık duvarına yazılarak aziz şehitlerimizin hatırası canlandırılmıştır.

Derbent köyünde şehit düşen 17 vatan evladı için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı desteği ile Tavşanlı köylere hizmet götürme birliği tarafından yaptırılmıştır.

Oyuktepe Şehitleri Anıtları

Kurtuluş Savaşında Kütahya- Eskişehir Muharebelerinin cereyan ettiği Merkez Yeşilbayır (Etyemez) Köyü Oyuktepe Mevkiinde şehit düşen askerlerimiz anısına Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla İl Özel İdaresi tarafından yaptırılmıştır.

Oyuktepe'nin tarihimizdeki önemi büyüktür. Genelkurmay Harp Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan "Türk İstiklal Harbi" adlı eserde 57. Tümeğe bağlı askerlerimiz bu bölgede şehit düşmüştür.

Anıt, hakim bir tepede olup, Oyuktepe'de şehit düşen askerlerimizi sembolize eder.

TERMAL TURİZM VE KAPLICALARIMIZ

Zengin bir tarihi geçmişe sahip, çeşitli medeniyetlere beşiklik yapan Kütahya'da, bu medeniyetler döneminde yapılmış ve kullanılmış, bugüne kadar koruna gelmiş pek çok kaplıca ve termal kaynak bulunmaktadır.

Kütahya jeotermal kaynaklar açısından ülkemizin en zengin illeri arasındadır. Bu kaynaklar oldukça yüksek termal değerlere sahip olup, sağlık turizm açısından son derece önemlidir.

Bu bağlamda Kütahya, ülkemizin en önemli termal su kaynaklarına sahiptir. Halen ilimizde sekiz termal turizm merkezi bulunmaktadır. Gelişen termal turizm bilinci, ve sağlık turizmine yöneliş, termal turizm merkezleri dışında diğer kaplıcalarda da kendini göstermektedir.

Kütahya'daki termal sular romatizmadan felç hastalıklarına, kadın hastalıklarından sinirsel hastalıklara kadar bir dizi hastalığa derman olup, yerli ve yabancı turistlere şifa dağıtmaktadır.

Kaplıcalarımızın tedavi edici özellikleri efsanelerde olduğu gibi tıbbi laboratuvar tetkikleri ile de kanıtlanmıştır.

İlimizde başlıca termal turizm merkezleri şunlardır;

Kütahya Ilıca Termal Turizm Merkezi

Ilıca Harlek Kaplıcaları, 19.04.1989 tarih ve 89/13900 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Kütahya'nın kuzeyinde yer alan kaplıca, Kütahya-Eskişehir karayolunun 21.km sinden 4 km içeride olup, alt yapısı ve çevre düzenlemesi tamamlanmıştır.

Kaplıca suları 25-43 °C derece sıcaklıkta olup, oligo metalik sular grubuna girer. Sıcak su kaynağı, bir mağara içinden çıkmakta, aynı mağara içinde havuzlanmaktadır, kaplıcada ayrıca iki sıcak su kaynağı daha vardır. Kaynakların toplam debisi 21 lt/sn'yi bulmaktadır.

Kalsiyum, Magnezyum ve bikarbonat içeren kaplıca suları, romatizma, cilt, sinir ve kadın hastalıklarına, karaciğer yetersizliklerine, böbrek ve safra kesesi iltihaplarına iyi gelmektedir.

Kaplıca merkezinde belediye belgeli otel ve moteller, üç hamam, iki kapalı ve dört açık havuz, spor tesisleri ve konferans salonu bulunmaktadır.

Kütahya Emet Termal Turizm Merkezi

Emet İlçe merkezinde olup, Kütahya il merkezine 91 km uzaklıktadır. 17.10.1993 tarih ve 93/4833 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Kaplıcaların alt yapısı ve çevre düzenlemesi tamamlanmıştır.

Kaplıca suları 43-56 °C derece olup, hipotonik sular grubuna girer.Sülfat, bikarbonat, kalsiyum ve magnezyum içeren kaplıca suları, romatizma, siyatik, cilt hastalıkları, mide, bağırsak, karaciğer, safra kesesi, böbrek taşları, kadın hastalıkları ile ağrılı hastalıklara iyi gelmektedir.

Emel Termal Turizm Merkezi'nde; Belediye belgeli 87 oda 200 yatak kapasiteli 1 termal otel, ve 150 yatak kapasiteli 36 apart daire bulunmaktadır. Ayrıca 1 kapalı yüzme havuzu, 1 aquapark, 1 fitness, 1 kür havuzu, 1 yosun havuzu, 3 sauna, 3 Türk hamamı, 18 özel aile hamamı, yürüyüş parkuru, 1 spor tesisi ve 400 kişi kapasiteli 1 toplantı salonu bulunmaktadır.

Kütahya Gediz Muratdağı Termal Turizm Merkezi

Gediz İlçesine 30 km, Kütahya il merkezine 124 km uzaklıktadır. 19.04.1987 tarih ve 87/11608 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Kaplıcanın alt yapısı ve çevre düzenlemesi tamamlanmıştır.

Kaplıca suları 29-50 °C derece sıcaklıkta olup, meteorit vatoz sular grubuna girer. Sülfat, kalsiyum, magnezyum ve bromür içeren kaplıca suları romatizma, deri, kalp ve dolaşım, böbrek, idrar yolları, sinir, kas ve eklem, kireçlenme, beslenme bozukluğu ve kadın hastalıklarına iyi gelmektedir. İnsan sağlığı için bir şifa kaynağı olan kaplıcada 1450 metre yükseklikte sıcak ve soğuk su yan yana çıkmaktadır.

Kaplıca suları 29-50 °C derece sıcaklıkta olup, meteorit vatoz sular grubuna girer. Sülfat, kalsiyum, magnezyum ve bromür içeren kaplıca suları romatizma, deri, kalp ve dolaşım, böbrek, idrar yolları, sinir, kas ve eklem, kireçlenme, beslenme bozukluğu ve kadın hastalıklarına iyi gelmektedir. İnsan sağlığı için bir şifa kaynağı olan kaplıcada 1450 metre yükseklikte sıcak ve soğuk su yan yana çıkmaktadır.

Gediz Murat Dağı Termal Turizm Merkezi'nde; 140 yatak kapasiteli, 80 odalı 35 apart daire bulunmaktadır. Ayrıca 2 adet Osmanlı Hamamı, 30 kişi kapasiteli 1 adet açık havuz, 30 kişi kapasiteli 1 adet kafeterya, restoran,1000 kişi kapasiteli piknik alanı mevcuttur.

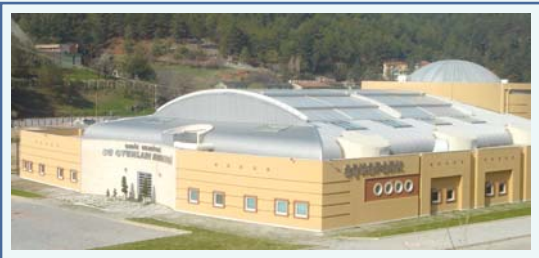
Kayak Merkezi

Murat Dağı'nın 1850 m. yüksekliğinde Sarıçiçek Yaylası'nda 600m.lik pist alanı olan, kayak sporlarının yapıldığı bir kayak merkezi bulunmaktadır. Kayak merkezinde restoran ve kafeterya bulunmaktadır. Kayak yapmak isteyenler, kayak malzemelerini kayak merkezinden temin edebilmektedir.

Kütahya Gediz Ilıcasu Termal Turizm Merkezi

Gediz-Simav karayolu üzerinde olup, Gediz'e 10 km, Kütahya il merkezine 104 km uzaklıktadır. 19.04.1987 tarih ve 87/11608 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Kaplıcanın alt yapısı ve çevre düzenlemesi tamamlanmıştır.

Kaplıca suları 85-104 °C derece sıcaklıkta olup, hipotonik sular grubuna girer. Sülfat, bikarbonat, sodyum ve magnezyum içeren kaplıca suları, romatizma, deri, kadın hastalıkları, sinir, eklem ve kas hastalıkları, mide, bağırsak, karaciğer ve safra kesesi hastalıklarına iyi gelmektedir.

Gediz Ilıcasu Termal Turizm Merkezi'nde; 152 yatak kapasiteli 52 apart daire bulunmaktadır. Ayrıca 250 kişilik restoran, kafeterya, Türk hamamı, sauna, jakuzi, 2455 m² büyüklüğünde 650 kişi kapasiteli 1 adet aqua park, fitness, kafeterya mevcuttur. Termal Turizm Merkezi'nde mescit ve sağlık ocağı hizmeti verilmektedir.

Kütahya Simav Eynal, Çitgöl, Naşa Termal Turizm Merkezi

Eynal Kaplıcaları Simav İlçesine 4 km, Kütahya il merkezine 144 km. uzaklıktadır. 19.04.1989 tarih ve 89/13900 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla termal turizm merkezi olarak ilan edilmiş, 16.12.2006 tarih ve 2006/11354 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de sınırları genişletilmiştir. Kaplıcanın alt yapısı ve çevre düzenlemesi tamamlanmıştır.

Kaplıca suları 70-90 °C derece sıcaklıkta olup, hipotonik sular grubuna girmektedir. Kalsiyum, sodyum, bikarbonat ve sülfat içeren kaplıca suları romatizma, nevralji, cilt ve deri hastalıklarına, böbrek taşlarının dökülmesine, siyatik, kireçlenme, sedef ve kadın hastalıklarına iyi gelmektedir.

Kaplıca merkezinde belediye belgeli otel, motel ve apartların yanı sıra, iki hamam ve bir kapalı havuz bulunmaktadır. 163 °C derecede buhar olarak çıkan sular, jeotermal su ısıtmada ve seracılıkta kullanılmaktadır. İlçe merkezi jeotermal enerji ile ısıtılmaktadır.

Çitgöl Kaplıcaları Simav'a 5 km, Kütahya il merkezine 145 km uzaklıktadır. Kaplıca suları 87 °C derece sıcaklıkta olup, İçeriğinde sodyum, bikarbonat sülfat bulunmaktadır. Cilt ve deri hastalıkları, kireçlenme, mide ülseri, egzama, bel fıtığı, ortopedik rahatsızlıklar, böbrek taşı dökülmesi, her türlü romatizma hastalıkları, siyatik, kadın hastalıkları, nevralsi, nefrit, ameliyat sonrası rehabilitasyon, kırık-çıkık gibi birçok hastalığa iyi gelmektedir.

Kaplıca merkezinde belediye belgeli apart daireler, hamam, kapalı havuz ve özel banyolar bulunmaktadır.

Naşa Kaplıcaları Simav' a 7 km, Kütahya il merkezine 147 km. uzaklıktadır. Kaplıca suları 90 °C derece olup, kükürt oranı yüksektir. Kireçlenme, bel fıtığı, siyatik, lumbago, romatizma, egzama, böbrek rahatsızlıkları, mide ülseri, nefrit, guatr ve cilt hastalıklarına iyi gelmektedir.

Kaplıcada belediye belgeli motel, hamam ve çamur banyosu bulunmaktadır.

Kütahya Tavşanlı Göbel Termal Turizm Merkezi

Tavşanlı ilçesine 6 km, Kütahya il merkezine 50 km. uzaklıktadır. 16.12.2006 tarih ve 2006/11354 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir.

Kaplıca sularının sıcaklığı 32 °C derecedir. Debisi 50 lt/sn' nin üstünde olup, oligometrik su grubuna girmektedir. İçeriğinde bikarbonat, kalsiyum, magnezyum bulunmaktadır. Romatizma, siyatik, cilt hastalıkları, yaraların tedavisi, iltihapların iyileştirilmesi, mide ve bağırsak ülserleri, adale ve kemik hastalıklarına ayrıca sünnetli çocuklara iyi gelmektedir

Kaplıcada belediye belgeli apart, 2 hamam ve 4 havuz bulunmaktadır.

Kütahya Hisarcık Esire Termal Turizm Merkezi

Hisarcık ilçesine 10 km. Kütahya il merkezine 112 km uzaklıktadır. 16.12.2006 tarih ve 2006/11354 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla termal turizm merkezi olarak ilan edilmiştir. Kaplıca sularının sıcaklığı 51°C derecedir. İçerisinde kalsiyum, magnezyum sülfat, bikarbonat bulunmaktadır. Kaplıca suları termomineral sular sınıfına girmekte olup, romatizma, eklem ve yumuşak doku hastalıklarına, nevrojji, nefrit ve diğer sinir sistemi hastalıklarına, kadın hastalıklarına, şişmanlık, gut gibi metabolizma ve cilt hastalıklarının tedavisine iyi gelmektedir.

Kaplıcada belediye belgeli motel bulunmaktadır.

Kütahya Emet Dereli Termal Turizm Merkezi

Dereli Kaplıcaları, Emet- Tavşanlı karayolu üzerinde, Emet İlçesine 27 km, Kütahya il merkezine 127 km uzaklıkta, Günlüce beldesindedir. Kaplıca suları 38-40 °C derece olup, içeriğinde karbondioksit ihtiva etmektedir. Dış tatbiklerde sedatif ve damar açıcı etkileri vardır. İçme kürleri halinde, karaciğer, safra kesesi ve böbrek üzerine hafif etkisi bulunan lavaj suları olarak özellikle metabolizma hastalıklarında değerlendirilebilir.

Kaplıca suları eklem romatizması, kemik erimesi, kas iltihabı, sinirsel hastalıklar ve spor yaralanmalarının tedavisine iyi gelmektedir.

Kaplıcada 3 havuzlu hamam, özel banyolar ve motel bulunmaktadır.

Kütahya Yoncalı Kaplıcaları

Yoncalı Kaplıcaları, Kütahya şehir merkezine 16 km uzaklıktadır. Kaplıca suları 42 °C derece sıcaklıkta olup, bikarbonatlı sular grubuna girmektedir. Kalsiyum, magnezyum ve kükürt içeren kaplıca suları, kireçlenme ve eklem romatizmaları, iltihabi eklem hastalıkları, yumuşak doku romatizmaları, nörolojik hastalıklar, travma ve spor yaralanmalarının tedavisine iyi gelmektedir.

Kaplıca Merkezinde üç yıldızlı 2 otel, 1 apart ve belediye belgeli otel ve moteller, dört hamam, üç kapalı ve iki açık havuz bulunmaktadır. Ayrıca Yoncalı'da Sağlık Bakanlığına bağlı 200 yataklı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi bulunmaktadır.

Kütahya Hisarcık Hamamköy Kaplıcaları

Hisarcık ilçesine 5 km. Kütahya il merkezine 107 km uzaklıktadır. Kaplıca suyu 44 °C derece olup, içeriği alkalik acı bikarbonat ihtiva etmektedir.

Kaplıca suları içme uygulamalarıyla mide, bağırsak sistemi, karaciğer ve safra kesesi hastalıklarına iyi gelmektedir. Köy muhtarlığına ait konaklama tesisleri mevcuttur.

Kütahya Emet Yeniceköy Kaplıcaları

Emet ilçesine bağlı Yeniceköy' ün 1 km. güneyinde yer alan kaplıcanın suyu taşlar arasından çıkan çeşitli kaynaklardan oluşmaktadır. Eski dönemlerden kalma hamamın suyu dışarıdan tahta bir olukla havuza akıtılmaktadır. Kaynak suların sıcaklığı 40-49 °C derece arasındadır.

Dağ ve Doğa Yürüyüşü

Kütahya topraklarının % 54' ü ormanlarla kaplı olduğu için her köşesi zengin doğa güzelliklerine sahiptir. Bu güzellikler güçlü bir çevre bilinciyle korunmakta, günü birlik olduğu kadar uzun süreli dinlenme ve kamp imkânları için de faydalanılabilmektedir. Kütahya'da Eğrigöz Dağı, Murat Dağı, Yeşildağ, Akdağ, Simav Dağı, Yellice Dağı, Türkmen Dağı, Şaphane Dağı ile Frigya Vadileri, Çamlıca, Gölcük Yaylası ve Domaniç ormanları gibi pek çok yerde doğa yürüyüşü yapılabilecek alanlar mevcuttur.

Av ve Yaban Hayatı

Zengin bitki örtüsünden dolayı, ilin yaban hayatı da oldukça zengindir. Kurt, çakal, tilki, yaban domuzu ve tavşan en çok rastlanan hayvanlardır. Kütahya kuşlar açısından da zengindir. Bildircin, keklik ve bazı su kuşları oldukça boldur. Kütahya'da geyik üretme sahası ve toy kuşları koruma alanı mevcuttur. Ayrıca Türkmen Dağı, Domaniç Ormanları ve Şaphane Dağı gibi sahalarda kontrollü avlanma alanları vardır.

Bisiklet-Motor-Atlı Doğa Yürüyüşü

Frigya Vadileri boyunca bisiklet ve motor turları düzenlenmektedir. Ayrıca atlı doğa yürüyüşleri yapılabilecek potansiyel mevcuttur.

Kamp ve Karavan Turizmi

Gediz ilçesinde, temiz havası, soğuk suları, zengin kuş çeşitliliği ve termal kaynaklarıyla alternatif turizm olanakları sunan Murat Dağı ile Simav ilçesinde, çam ormanları arasında altyapısı tamamlanmış olan Gölcük Yaylası kamp ve karavan turizm açısından önemli potansiyele sahiptir.

Mağara Turizmi

Kütahya'ya 55 km. uzaklıkta, Ovacık Köyünün İnce Mahallesi'nde geniş bir alanı kaplayan Frigya Vadisinde sığınma ve barınma amaçlı yüzlerce mağara, kayalara elle oyulmuş kaya mezarları, kiliseler, kaleler yer alır. Doğal kaya dokusu, peribacaları, yüzey suları ve çam ormanlarıyla kaplı görsel zenginlikteki tarihi doğal park olan bu vadi, Fındıkkale, İnlı Şapeli, Yenibosna Peribacaları, Ahmetoğlu, Saklıkent, Doğuluşah, ve Sökmen açık kült alanları, Damlalıkaraağaç mağaraları görülmeye değer merkezlerdir.

Sportif Olta Balıkçılığı

Kütahya'nın kuzeydoğusunda şehir merkezine 20 km. uzaklıktaki Porsuk Barajı ve 18 km. uzaklıktaki Enne Barajı, Tavşanlı ilçesinin güneyinde, ilçeye 7 km uzaklıktaki Kuruçay Göleti ve Kayaboğazı Barajı'nda sportif amaçlı olta balıkçılığı yapılmaktadır.

Sazan, aynalı sazan, kızılkanat, sargın ve yayın balıkları en çok avlanan balıklardır. Gediz ve Domaniç ilçelerinde modern alabalık üretim tesisleri bulunmaktadır.

Kuş Gözlemciliği

Kütahya'nın güneyinde Kocarçay'ın oluşturduğu Altıntaş Ovası, Anadolu'da kalan son toy kuşunun üreme alanlarından biri durumuna gelmiştir. Toy kuşları BM sözleşmesi ve Merkez Av Komisyonu kararı ile koruma altına alınan Avrupa ve Türkiye'de nesli hızla azalan kuş türlerindedir.

Eskişehir, Kütahya ve Afyonkarahisar ovalarının ortasındaki Yazılıkaya Platosu'nun kuzey ucunda yer alan Türkmen Dağı, çok zengin bir yırtıcı kuş yaşamına sahiptir. Kara akbabanın ülkemizde bilinen en büyük popülasyonu burada bulunmaktadır. Önemli kuş alanı olmasına neden olan diğer türler ise; karaleylek, sakallı akbaba, küçük kartaldır. Bunların dışında alanda, arı şahini, kızıl akbaba, yılan kartalı, atmaca, şahin, küçük orman kartalı, şah kartal, delice doğan ve gökdoğan bulunmaktadır.

Bitki İnceleme

Kütahya'nın kuzeyinde kalan Domaniç ilçesinin çevresinde çok geniş bir alana yayılmış olan Domaniç Ormanları ve Kaşalıc Tabiatı Koruma Alanı'nda, pek çok endemik tür ve anıtsal değerde ağaç bulunmaktadır.

Kütahya'nın güneyinde Gediz ilçesine 30 km. uzaklıkta, 2312 m. yükseklikte İç Ege Bölgesi'nin en yüksek dağı olan Murat Dağı da, kestane, meşe ve çam ormanlarından oluşan zengin bir bitki kuşağına sahiptir. Tavşanlı İlçesi, Vakıf Köyü sınırları içerisinde bulunan, nesli tükenmeye maruz kalmış karaçam, ehrami karaçam ve ebe çamının yurdumuzda yalnızca bir arada bulunduğu Vakıf Çamlığı Tabiatı Koruma Alanı, bitki inceleme açısından oldukça önemli alanlardır.

MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI

Kaşalıc Tabiatı Koruma Alanı

Domaniç İlçesi Durabey Köyündedir. Alana Domaniç-İnegöl karayolunun 5. km.'sinden ayrılan 4 km' lik yol ile ulaşılır. Bu alan, İç Ege Bölgesi'nde çevresi step ekosistemi ile kuşatılmış, büyük ölçüde Karadeniz orman ekosisteminin özelliklerini yansıtan bir doğa parçasıdır. Kayın-karaçam ormanları, optimum yayılış alanlarının doğal özellikleri bozulmamış bir örneğini oluşturur. Zengin bir alt flora ve yaban hayatı potansiyeline sahip olan alanda; kayın ve karaçam hakimdir. Ayrıca meşe ve titrek kavak da bulunmaktadır.

Diğer türler ise; ahlat, armut, eğrelti sarmaşığı, sıırım bağ, böğürtlen, öksürük otu, ısırgan, çiğdem, ayı üzümü, yüksük otu, papaz külahı, yabani çilek, Noel gülü sayılabilir.

Başlıca hayvan türleri olarak; Domaniç ormanlarında sık rastlanan ayı, yaban domuzu, geyik, tilki, tavşan, porsuk ve kirpi bulunmaktadır.

Vakıf amlığı Tabiatı Koruma Alanı

Tavşanlı İlçesi Vakıf Köyü sınırları içerisinde 685 hektar büyüklüğündeki sahaya Kütahya-Tavşanlı karayolunun 28. km'sinden ayrılan 12 km'lik yol ile ulaşılmaktadır. Vakıf amlığı, eşsiz ve nesli tükenmeye maruz bir karaçam varyetesi olan ehrami karaçamın dünya üzerindeki tek doğal yayılış alanını oluşturur. Yine yalnız yurdumuzda bulunan bir karaçam varyetesi olan ebe çamının varlığı, karaçam ve iki varyetesinin bir arada görülebileceği eşsiz bir ekosistem oluşu alanın özellikleridir. Sahada adı geçen çamların dışında ardıç, saçlı meşe, titrek kavak, söğüt, ıhlamur bulunmaktadır. Tilki, porsuk, domuz, tavşan, keklik ve bıldırcın alanda bulunan başlıca hayvan türleridir.

ınarlar

İç Batı Anadolu'nun orman kuşağı üzerinde bulunan Kütahya İlinin büyük bölümü karaçam ormanları ile kaplıdır. Vadi tabanında olan İl merkezinde dev ınarlar bulunmaktadır. Platanaceae (platanus orientalis) olarak bilinen ınarlar şehrin her yerinde ihtişamı ile ayakta durmaktadır. Bunlar anıt ağaç olarak tescil edilmiş olup, koruma altına alınmıştır.

1000 Yıllık Kestane Ağacı

Kütahya'ya 7 km. uzaklıkta Kumarı Mahallesi, Boyacılar mevkiinde bulunan üç adet kestane ağacı, oldukça ilginç bir gelişim göstermekte olup, halen meyve vermektedir. Özellikle biri 8 metreyi bulan çevresi ve 20 metreye ulaşan yüksekliği ile 1000 yıldır ayakta kalmayı başarmıştır. Her üç ağaç korunması gerekli tabiat varlığı olarak tescil edilmiştir.

Mızık Çamı (Beşik Çamı)

Domaniç İlçesine bağlı Domur Köyü'ndedir. Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Gazinin bebeklik beşiğinin kurulduğu karaçam cinsi bu çam, 1980 yılında doğal etkenler sonucu yıkılarak hayatıyeti sona ermiştir. Çamın boyunun 11 metre, çevresinin 4.70 metre, yaşının da yaklaşık 740 yaşında olduğu tespit edilmiş olup, 15.07.1988 tarihinde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından anıt ağaç olarak tescil edilmiştir.

Çamlıca Mesire Yeri

Kütahya'nın batısında, şehir merkezine 5 km. uzaklıktaki Çamlıca mesire alanı, orman içi dinlenme yeri olarak düzenlenmiştir. Altyapısı, piknik yerleri ve hizmet alanları Orman İşletmesi tarafından yapılarak özelleştirilmiştir. Çamlıca, çam ağaçları, soğuk suları, temiz havası ve insanı rahatlatan manzarası ile geniş bir mesire yeridir.

Kütahya Şehir Ormanı

Kütahya'nın en güzel izlenebildiği bölgelerden olan Şehir Ormanı; çeşme, WC, büfe, kamerye, otopark alanı, çocuk oyun grupları, yağmur barınakları, seyir terasları, vb. üniteleri ile Orman Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenmiş bir mesire yeridir.

Ağaçköy Regülatörü Mesire Yeri

Kütahya merkeze yaklaşık 15 km mesafede olan Ağaçköy Regülatörü Kütahya Belediyesi tarafından piknik alanı olarak düzenlenmiştir. Yaklaşık 50 dönüm üzerine yayılan mesire yeri, oturma alanları, büfe, çocuk oyun alanı, mescit, WC ve diğer birimleriyle; şehrin gürültüsünden uzaklaşarak doğa ile iç içe vakit geçirmek isteyenler için ideal bir mekan halini almıştır.

Murat Dağı

Kütahya'nın güneyinde bulunan Murat Dağı, Gediz İlçesine 30 km uzaklıktadır. 2312 m. yükseklikteki bu dağ, Kütahya'nın olduğu gibi Ege Bölgesinin de en yüksek dağıdır. Kestane, meşe ve çam ormanlarından oluşan bir bitki örtüsüne sahip olan Murat Dağı, temiz havası, soğuk suları ve özellikle zengin termal kaynaklarıyla çok önemli bir yayla turizm merkezidir.

Gölcük Yaylası

Kütahya'nın güneybatısında bulunan Gölcük Yaylası, Simav İlçesine 10 km uzaklıktadır. Çam ormanları arasındaki yayla, her türlü alt yapıya sahip olup, 1450m. yükseklikte, eşsiz bir piknik alanına sahiptir.

Porsuk Barajı

Kütahya-Eskişehir karayolunda şehir merkezine 20 km uzaklıktadır. Porsuk Çayının taşkınlarından çevreyi korumak amacıyla yapılmış olan baraj son yıllarda olta balıkçılığının önemli bir merkezi haline gelmiştir. Porsuk Barajında Sofça Köyü civarında su sporları (sörf, kürek, yelken v.b) için sabit iskele ve yüzey çalışmaları yapılmıştır.

Enne Barajı

Kütahya'nın batısında şehir merkezine 16 km uzaklıkta bulunan baraj, olta balıkçılığının da yapıldığı güzel bir mesire alanı olarak düzenlenmiştir.

Kuruçay Göleti

Tavşanlı ilçesinin güneyinde ilçeye 7 km uzaklıktadır. Sulama amaçlı yapılan gölet, asıl işlevinin yanı sıra temiz çevresi ile önemli bir piknik alanıdır.

Ilıcaksu (Sarıköz) Mesire Yeri

Domaniç ilçesine 5 km uzaklıktaki Ilıcaksu Köyü yerleşim birimi içerisinde bulunan Sarıköz, çok güzel bir mesire yeridir. Yerden fışkıran pınarları neticesinde küçük bir gölet görünümünü alan Sarıköz, yeşilliklerle beraber tabii güzellik kazanmıştır. Suyu çok temiz ve yıl boyunca değişmeyen 18°C su sıcaklığına sahiptir. Sarıköz mesire yeri çevresinde çok sayıda alabalık tesisi bulunmaktadır.

YEME-İÇME KÜLTÜRÜ

Yöre Mutfağı

Yöre yemeklerinde hamur işleri, buğday ve süt ürünleri ağırlıklıdır. Haşhaşlı ekmek, Gökçemen hamursuzu, parmak pide, gözleme, tereyağlı şibit, su böreği, mantı çeşitleri, cimcik, hamur işlerinin en sevilenleridir. Küp eti, güveç, yahni, kavurma ve köfteler, labada, lahana, yaprak sarmaları, domates, biber, patates, patlıcan dolmaları yurdun diğer köşelerindeki gibi etli yemekleri oluşturur. Kütahya’da çorbaların özel bir yeri vardır. Kızılçık tarhanası, miyane çorbası, oğmaç, teke ve sıkıcık çorbaları ile tutmaç çorbası hem kışın hem de oruç ayı ramazanda sofralara ilk gelen yiyeceklerdendir. Özel bir içle doldurulan kabak tatlısı, yufkalı tatlılar, güllaç, ev baklavası, helvalar çok sevilen tatlılardır.

Tavşanlı İlçesi leblebisi ile ünlüdür. Tavşanlı’da üretilen leblebinin sadesi yanında tuzlu, biberli, vanilyalı, şekerli, kakaolu, tarçınli gibi pek çok çeşidi vardır. Türkiye’nin her yerine gönderilmektedir. Simav’ın tahinli pidesini ve cevizli çöreğini yemeye doyum olmaz. Gediz’in ve Emet’in göveci ve bilinen özgün et yemekleri yanında Şaphane İlçesinin fırın kebabı ile Gediz İlçesinin ev tarhanası meşhurdur.

El Sanatları ve Hediyelik Eşya

Kütahya'nın zengin kültürünün önemli bir parçası olan geleneksel Türk el sanatlarının yanı sıra, yalnız bu yöreye özgü el sanatları da yaşatılmaktadır. Özellikle çinicilik sanatının Türkiye ve dünyada en önemli merkezlerinden biri Kütahya'dır. Yine tahta kaşık oymacılığının yurdumuzda yapıldığı ender yerlerden biri, Gediz Saruhanlar köyüdür. Ata sanatlarımızdan olan elmas işlemeciliği, Simav' da hasırcılık ve urgancılık varlığını devam ettirmektedir. Halı ve kilim dokumacılığı, bakırcılık, köşkerlik, dövme demircilik, keçecilik eski zamanların çarşılarındaki kadar olmasa da günümüzde de yaşatılmaktadır.

Sırlar Kenti Kütahya Çinileri

Kütahya'nın simgesi ve onu bütün dünyaya tanıtan çinicilik, 14. yy. dan bu yana en önemli sanat dalı olmanın yanında, aynı zamanda halkın bir geçim kaynağıdır. Neolitik dönemde başlayan seramik yapımı, günümüze kadar pek çok kültürden etkilenmiştir. Günümüzde ihraç malları arasına giren, desen ve renk zenginliği kazanan Kütahya çiniliği halen atölyelerde üretilmektedir. Çinicilik; insan elindeki yolculuğuna beyaz hamurun yoğrulmasıyla ve şabloncu tezgahında bisküvi halinde şekillendirilmesiyle başlar. Çark, şablon, kalıp ve preslerde istenen şekil verildikten sonra fırınlanan bisküviler, vazo, tabak, biblo ve duvar karesi olarak kömür tozuyla desenlenir, boyanarak sırlandıktan sonra tekrar fırınlanarak elimize ulaşır.

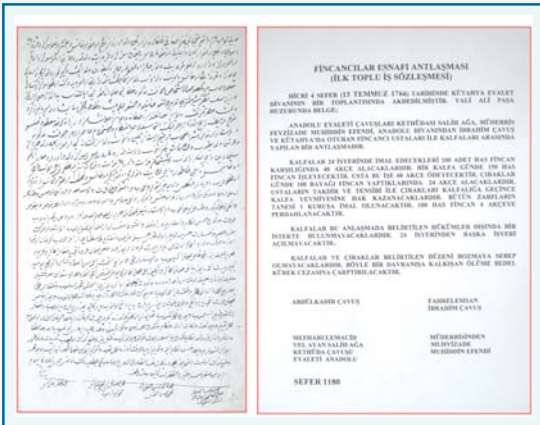
1671 yılında Kütahyalı Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, Kütahya'da 34 adet çini atölyesinin bulunduğunu belirtmiştir.

19.yüzyılın sonlarında, Kütahya'da çini sanatında, yeni bir dönem başlamıştır. Kobalt mavisi, türkuaz, krom yeşili, sarı ve aşı kırmızısı renklerin hâkim olduğu şakayıklar, iri kıvrık geometrik kompozisyonların yanında, hat sanatının güzel örnekleri çeşitli çini formları üzerinde uygulanmıştır. Günümüzde çini sanatı, bütün canlılığıyla sürdürülmekte olup, Kütahya ekonomisinin temel taşlarından birini oluşturmaktadır.

Fincancılar Anlaşması

Dünyadaki ilk toplu iş sözleşmesi, 13 Temmuz 1766 yılında Kütahya Eyalet Divanının bir toplantısında imzalanmıştır. Vali Ali Paşa huzurunda imzalanan belge, Anadolu Eyaletleri Çavuşları Kethüdası Salih Ağa, Müderris Feyyizade Muhuddin Efendi, Anadolu Divanından İbrahim Çavuş ve Abdülkadir Çavuş tarafından imzalanmıştır.

Kütahya'da oturan fincancı ustaları ile kalfaları arasında yapılan bir anlaşmadır. Kalfalar, yirmi dört işyerinde imal edecekleri 100 adet has fincan karşılığında 40 akçe alacaklardır. Bir kalfa günde 150 has fincan işleyecektir. Usta bu işe 60 akçe ödeyecektir. Çıraklar günde 100 bayağı fincan yaptıklarında 24 akçe alacaklardır. Ustaların takdir ve tensibi ile çıraklar kalfalığa geçerek kalfa yevmiyesine hak kazanacaklardır. 100 has fincan 4 akçeye perdahlanacaktır.

Kalfalar bu anlaşmada belirtilen hükümler dışında bir istekte bulunmayacaklar, 24 işyerinden başka işyeri açılmayacak, kalfa ve çıraklar belirtilen düzeni bozmaya sebep olmayacaklardır.

Porselen

Kütahya'da kurulan ilk porselen fabrikası 1974 yılında faaliyete başlamıştır. Yüzyıllardır çinilerde sergilenen maharetler porselenlerde de yaşamaya başlamıştır.

Porselen, beyaz, parlak, yüzeyinden ışığı geçiren, sert ve sağlıklı bir üründür. Ürünlerin 'Ateşte Açan Çiçekler' olarak isimlendirilmesinin nedeni sağlık, güzellik ve asalete eş porselenin yüzyıllarca kullanılabilir kalıcı bir ürün olmasındandır.

Günümüzde Kütahya'da üretilen porselenler Türkiye'nin her yerine gönderilmekte olup, ayrıca pek çok ülkeye de ihraç edilmektedir.

Dokumacılık

Halıcılık, köy ve kasaba evlerinde el tezgâhlarında, günümüzde de önemli bir gelir kaynağı olarak sürdürülmektedir. Saray halıları adıyla anılan ve Osmanlıların en parlak döneminde üretilen Simav Halıları, daha çok yaprak ve çiçek motifleriyle bezenmiştir. Yün ve pamuktan dokunan halıların yüzeyi ve bordürü kıvrık damarlı yapraklar, rozet, narçiçekleri, sümbül ve karanfil gibi motiflerle bezelidir.

Simav halıları kök boya ile renklendirildiği için "kök boya halı" diye anılır. Günümüzde daha çok Gediz ve Şaphane'de sürdürülen el dokumacılığında yalnızca bez üretilmektedir. Yine yöreye özgü yörük halıları, Aslanapa İlçesinin Bayramşah Köyünde dokunmaktadır.

El İşlemeciliği

Eskiden beri sürdürülen el işlemeciliği, yöre kadınlarının becerilerini, beğenilerini yansıtır. Günümüzde Kütahya Çini Müzesi'nde sergilenen peşkirler, uçkurlar, dane (yemeni) çevreleri, para, tütün ve saat keseleri bunların özgün örnekleridir.

Gümüş ve Elmas İşlemeciliği

Gümüş işlemeciliği Kütahya'da Osmanlıdan günümüze kadar gelen bir sanattır. Kütahya'nın Gümüş köyünde Frig'lerden bu yana çıkarılan gümüş madeni halen bölgede kurulan Türkiye'nin tek gümüş fabrikasında üretilmekte ve piyasaya satılmaktadır. Bu gümüşler işlenerek takı ve süs eşyalarında kullanılmaktadır.

Diğer el sanatlarımızdan biri de elmas işlemeciliğidir. Elmas işlemeciliği; mıhlama, sedakarlık, minencilik, el kalemi, kraponyacılık, ajurculuk, foya çakmakçılık, cilacılık, kumla eskitme, kalibrecilik ve kalıpcılık gibi alt bölümlerden oluşur. Osmanlı döneminde Küçük Bedesten elmas işlemeciliğinin merkezidir.

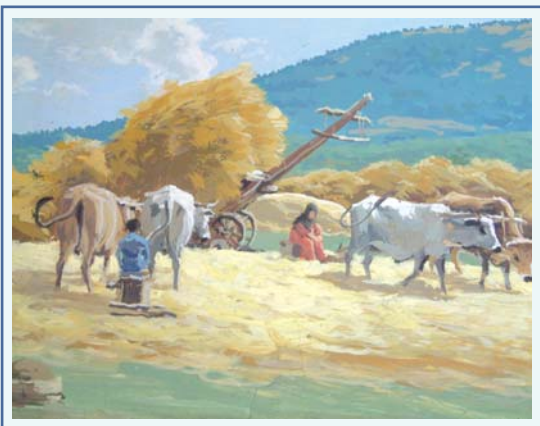
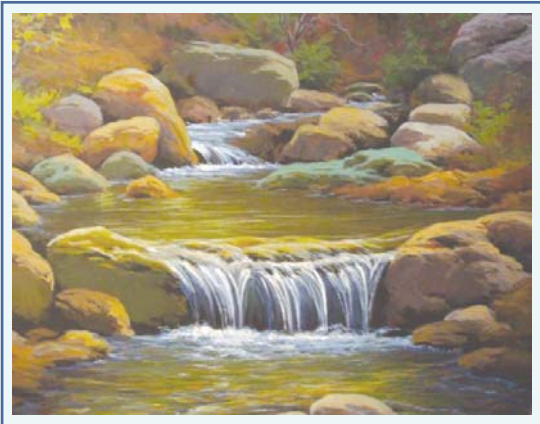

Kütahyalı Ressamlar

Dünyanın dört bir yanında cami, kilise, hamam, konak, çeşme ve sarayları süsleyen Kütahya çinilerini üreten eller, kendiliğinden bir renk, desen ve perspektif becerisi kazanmış, bu da tuval sanatlarını beslemiştir. Bu yüzden Kütahya, sanatçısı bol bir kenttir.

Hemen akla geliveren Feyhman Duran atölyesi mezunu minyatür ustası, neyzen ve ressam Ahmet Yakupoğlu, naif ressam Hüseyin Yüce ve Abdullah Taktak önemli ressamlarımızdır.

Doğum ve Sünnet Yatağı Geleneği

Kütahya'nın geleneklerine bağlılığı, doğum ve sünnet yataklarında da görülmektedir. Çeyiz sandığındaki en değerli altın ve gümüş sim sarma işlemeli baş tülbentleri, makramalar, çevre, bohça ve perdeler, bürümcük çarşaf ve sırmalı yatak örtüleri, doğum ve sünnet yataklarının en değerli malzemeleridir. Bunlar bu işin ehli yatak yapıcı hanımlar tarafından en güzel şekilde düzenlenirler.

Doğum ve sünnet yatakları normal karyoladan daha yüksek olurlar. İki yandan tepeye kadar uzanan bürümcük çarşafların boğum, boğum kırmızı kurdelelerle bağlanması sureti ile direk tabir edilen bu süslemelerle tavana tutturulur. Tavana sırmalı örtü ve bohçalar konur. Yatağın ön üstüne renkli krepler, birbirine bağlanarak kafes adı verilen bir süsleme yapılır. Doğum yatakları kırk gün ziyarete açıktır.

Oyalı Yazmalar - Danteller

Anadolu'da genellikle kadınlar başlarını örtmek için yemeni de denilen yazma örtüleri kullanır. Çoğunlukla taşıdıkları giysinin rengine uygun bir yazma örtmeye özen gösterirler. Eskiden Kütahya'da, tülbendi çok ince olan ve etrafı bordürlü yazmalar makbul sayılırdı. Kütahya'da yazmaya dane de denilmektedir. Genellikle köşe dallı ve serbest bordürlü desenli, ince yazmalar tutulmuştur.

Renkleri; Siyah, güvezi, semai, zeytuni, beyaz, ayva pişiği ve kelemi olanlar revaç bulmuştur. Yazmalar Kütahya'da günlük hayatta şalvar üzerinde, düğün giysilerinde de kıymetli oyalarla süslenecek kullanımını sürdürmektedir.

Oya İşlemeciliği

Oya işleme araç-gereçlerine ve işleme tekniğine göre çeşitli adlar alır. Kütahya'da oyacılık " iğne oyacılığı" biçiminde genellikle danenin çevresini süsleyen bir sanat olarak geçmiştir.

Kütahya Folklorü

Kütahya çok zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bu zengin ve renkli kültür, her alanda olduğu gibi folklor' alanında da kendini gösterir. Türküler, maniler, halk hikayeleri, atasözleri, mahalli deyimler, efsane ve destanlar bu zenginliğin göstergesidir. Türküler, genel olarak sevdaları, acıları, özlemleri, ölümlerin ardından yakılan ağıtları, kavuşamayan sevdalıları anlatır. Düğün, nişan, doğum gibi özel günlerde söylenir ve oyunlarla süslenir. Maniler ise özellikle kına gecelerinde ve bayramlarda söylenir. Kütahya'nın türkülerinin hemen hepsinin bir öyküsü vardır.

Kütahya halk oyunları zeybek grubuna girmektedir. Kaşıkla oynanır. Kütahya yöresi halk oyunları, erkekler ve kadınlar tarafından ayrı ayrı oynanır. Erkek zeybeği ağır, hızlı, kırık diye üçe ayrılır. Tek başına oynanabildiği gibi 2, 4, 6 lı grup olarak da oynanır. Erkeklerin oynadıkları oyunların bazılarının adları şöyledir: kar mı yağdı, çatalçam, ahmet bey, sepetçioğlu, ve sinanoğlu zeybeğidir. Kadınlar ise, her biri milyonlarca değeri olan tarihin içinden süzülüp gelmiş, saraylardan günümüzün evlerine taşınmış olan tefebaşı, dizbağlı, eğrimli, pullu, üç etek, çatkılı ve bindallı gibi elbiselerle şu oyunları oynarlar: ebeler, çömüdüm, yasemen, hafizem, tıtır tıtır, keklik, a hamamcı, hop şimdallı. Cuma günleri toplanılarak kızlar içi eğlence yapılır, oynanan oyunlar genç kızlara öğretilir. Erkekler de ise oyunlar, yaren denilen gezeklerde gençlere hem öğretilir hem oynatılır. Kütahya'da gezekler tüm canlılığı ile devam etmektedir.

Kütahya halk oyunları zeybek grubuna girmektedir. Kaşıkla oynanır. Kütahya yöresi halk oyunları, erkekler ve kadınlar tarafından ayrı ayrı oynanır. Erkek zeybeği ağır, hızlı, kırık diye üçe ayrılır. Tek başına oynanabildiği gibi 2, 4, 6 lı grup olarak da oynanır. Erkeklerin oynadıkları oyunların bazılarının adları şöyledir: kar mı yağdı, çatalçam, ahmet bey, sepetçioğlu, ve sinanoğlu zeybeğidir. Kadınlar ise, her biri milyonlarca değeri olan tarihin içinden süzülüp gelmiş, saraylardan günümüzün evlerine taşınmış olan tefebaşı, dizbağlı, eğrimli, pullu, üç etek, çatkılı ve bindallı gibi elbiselerle şu oyunları oynarlar: ebeler, çömüdüm, yasemen, hafizem, tıtır tıtır, keklik, a hamamcı, hop şimdallı. Cuma günleri toplanılarak kızlar içi eğlence yapılır, oynanan oyunlar genç kızlara öğretilir. Erkekler de ise oyunlar, yaren denilen gezeklerde gençlere hem öğretilir hem oynatılır. Kütahya' da gezekler tüm canlılığı ile devam etmektedir.

Kütahya' da meydanlarda yapılan düğünler, semte bir bayram havası getirirdi. Meydan sabahlara kadar "kabran"denilen yere dikilmiş çam kütüklerinin meşaleleriyle aydınlatılır, bir tarafta davul zurna ile "Seyman" oyunları devam eder, o zaman herkes her genç bu zeybeği bilir, temsil ederdi. Bunların yanı sıra kabiliyetli ve köylerden gelen becerikli kişiler kukla oynatır ve kendilerine göre orta oyunu misali hünerler sergilerlerdi. Gelin uzaklardan getirilirse, atlı alaylarla ve bayraklarla, insanın içini titreten bir heyecan dalgası oluşurdu. Gezeklerde, saz çalınır, zeybek havaları söylenir, oyunlar oynanırdı;

Sayırdılar kelpoşumu başımdan,
Ayırdılar yarenimden eşimden,
Kuşça kuşlar ayrılmasın eşinden,
Yarab nedir bu derdimin çaresi?
İyi olmuyor çifte kurşun yaresi.

Zeybek oyunları ne kadar vakur ve ağırbaşlı ise Seymenler de o derece terbiyeli ve asil kimselerdi. Birbirlerine kıymet verir, insanlara saygılı, kendilerinde büyüklük göstermeyen, efendi tavırları ile oyunlarını oynarlardı.

Kızların oynadığı çömdüm türküsü vardır. Bu türkü Cuma gezeklerinin neşeli, manalı ve son derece sevimli türküsüdür. Türkünün sözleri, genç kızların oyunları ile o kadar ahenklidir ki, insanı hayrete düşürür.

Ay oğlan yiğit misin?
Dağlarda geyik misin ?
Selam verdim almadın
Allah'dan büyük müsün?
Çömdüm de çömdüm yar
Derdinden çürüdüm yar
Ay oğlan arsız oğlan
Dünyada yersiz oğlan
Kalaysız kaba benzer
Dünyada yersiz oğlan
Çömdüm de çömdüm yar
Derdinden çürüdüm yar”

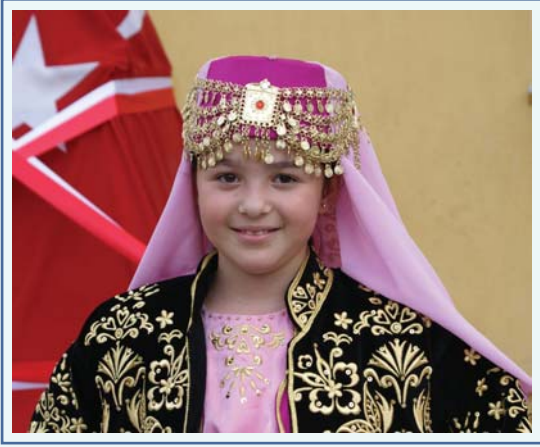
Yerel Giysiler

İç Anadolu, Marmara ve Ege bölgeleri arasında bulunan Kütahya'da özellikle kadın giyimi, Anadolu'nun başka hiçbir yöresinde olmayan bir farklılık ve zenginlik taşımaktadır. Germiyan Beyliği Başkenti ve Paşa Sancağı Kütahya'nın kadın giyiminde hissedilir bir saray zevk ve inceliği vardır. Merkez ve ilçelerdeki geleneksel kadın giyimi farklılık gösterir.

Tepelik, ak yazma, içdonu, iç gömlek, iç entari, şalvar, üçetek, öncek, arkalaç, kolon, cepken, çorap, çarık, boncuk ağırlıklı başta ve boyunda altın ile gümüş takılar kadın giyimini tamamlamaktadır. Merkezde geleneksel kadın giyimini; altın, gümüş, sırma, pul, tırtıl, incili, boncuklu, tel işli giysileri, iğne oyalı daneler, elmas gerdanlık, inci dizileri, küpeler, broş, gümüş kemer, iri elmaslı yüzükler ve altın bilezikler tamamlar. Bino, fes, gelin fesi, oyalı dane, Tefebaşı (Fermere, Entari, Çintiyan) algömlek, gelin örtüsü (Alduvak) çorap, terlik kadınların özel günlerdeki giyimini oluştururken, günlük giyimler moderndir.

Geleneksel kadın giyimindeki bu özgürlüğe karşı, erkek giyiminde Ege Bölgesi zeybek karakteri hakimdir. Az çok saray etkileri de görülen erkek giyiminde genellikle başta kellepoş, fes, poşu olmak üzere, bedene mintan, üstüne gazeki (cepken), camedan (kartal kanadı), bele şal kuşak, silahlık, altına elifi don, potur, ayağa çorap, tozluk, çarık, yemeni (tulumbacı işi) ve çizme giyilmektedir. Aksesuar olarak işlemeli yağlık, köstekli saat, tütünlük, piştov, saldırma, ağızlık, tespih ve muska kullanılmaktadır.

Atlı Spor Merkezi

Ata sporumuz olan Atlı sporun yaşatılarak gelecek nesillere aktarılması amacı ile Kütahya Belediyesince, Kütahya-Tavşanlı karayolunun 5. km. sinde 40.000m² alan üzerine kurulu 550 kişilik tribün, 600 m. uzunlukta pist, sosyal tesis, 20 at kapasiteli at barınağı, koşu alanı ve piknik alanı bulunan modern bir atlı spor tesisi yaptırılmıştır.

Tesiste rahvan at yarışları ve cirit müsabakaları düzenlenerek, Türklerin tarihten gelen ata sporlarından biniciliğin canlandırılması hedeflenmektedir. Gelecek yıllarda atlı spor müsabakalarının ulusal ve uluslar arası düzeyde yapılması düşünülmektedir.

Kütahya'da at ve at yetiştiriciliği Frigler, Romalılar ve Germiyan Beyliğine dayanmakta olup, Germiyan atlarının çok meşhur olduğu ve Kütahya'nın Osmanlı döneminde iki atçılık merkezinden biri olduğu bilinmektedir. Ayrıca ilimiz Çavdarhisar ilçesi Hacıkebir beldesinde her yıl geleneksel rahvan at yarışları düzenlenmektedir.

Yerel Etkinlikler

Adı	Tarihi
Nevruz Şenlikleri	21 Mart
Atatürk'ün Kütahya'ya Gelişi	24 Mart
Aşure Günü	Muharrem ayının 10. günü
Kütahya'nın Fethi ve Hıdrellez Şenlikleri	6 Mayıs
Kütahya Evliya Çelebi Satranç Turnuvası	Mayıs ayının 2. haftası
Simav Şairler Günü	Mayıs ayının 2. haftası
Çavdarhisar-Hacıkebir Rahvan At Yarışları	Mayıs ayının 3. haftası
Simav Sünnet Şenliği	Mayıs ayının 2. haftası
Domaniç Şenlikleri ve Yağlı Pehlivan Güreşleri	Haziran ayının ilk haftası
Tavşanlı Çukurköy Şaban Dede Leblebi ve Bahar Şenliği	Haziran ayının ilk haftası
Hisarcık Geleneksel Kültür ve Sanat Festivali	Haziran ayının son haftası
Kütahya Evliya Çelebi Rahvan At Yarışları	Temmuz ayının ilk haftası
Tavşanlı – Balıköy Kültür ve Turizm Festivali	Temmuz ayının ilk haftası
Şaphane Kiraz-Vişne Kültür ve Sanat Festivali	Temmuz ayının ilk haftası
Gediz Tarhana Festivali	1-7 Ağustos
Kütahya Dumlupınar El Sanatları ve Ticaret Fuarı	1-15 Ağustos
Simav Ticaret ve Turizm Panayırı	Ağustos ayının son haftası

Tavşanlı-Tunçbilek Linyit Kömür ve Sanat Festivali	Ağustos'un 3.haftası
Çavdarhisar Kültür Festivali	25-26 Ağustos
Dumlupınar 30 Ağustos Zafer Haftası Kutlamaları	26-30 Ağustos
Altıntaş 30 Ağustos Kültür ve Sanat Etkinlikleri	27-30 Ağustos
Altıntaş-Zafertepeçalköy Şenlikleri	29 Ağustos
Kütahya'nın Kurtuluşu	30 Ağustos
Tavşanlı Leblebi ve Kömür Festivali	30 Ağustos 3 Eylül
Emet'in Kurtuluşu, Bor	Eylül ayının
Kültür ve Termal Turizm Festivali Simav'ın Kurtuluşu	ilk haftası 4 Eylül
Domaniç Hayme Ana'yı Anma ve Göç Şenlikleri	Eylül ayının ilk Pazar günü

İklim

İç Anadolu'nun karasal iklimi ile Ege ve Marmara'nın ılıman iklimi arasında geçiş özellikli bir iklime sahiptir. İlin doğu kesimlerinde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçerken, batı kesimlerinde daha yumuşak deniz iklimi egemendir.

Kütahya İlinde Aylara Göre Yıllık Ortalama Hava Sıcaklıkları

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
0.5	2.7	6.7	10.5	14.1	18.2
Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
21.3	20.3	17.9	13.9	6.8	2.8

Ulaşım

Kütahya; İç Anadolu'yu Ege'ye, Marmara Bölgesi'ni batıda Ege kıyılarına ve Göller Yöresi üzerinden Akdeniz kıyılarına bağlayan kara ve demiryollarının, İç Batı Anadolu eşiği üzerindeki önemli kavşaklardan biridir.

Karayolu: Kütahya'nın Türkiye genelindeki tüm illerle karayolu bağlantısı vardır. Yolcu taşımacılığı ildeki otobüs şirketleri ve çevre illere ait Kütahya'dan geçen otobüslerle yapılmaktadır. Tüm ilçelerin il merkezine karayoluyla yolcu taşıyan otobüsleri vardır. Şehirlerarası karayolu ulaşımı Kütahya Çinigar'dan sağlanmaktadır. Kütahya, Ankara'ya 311 km, İstanbul'a 360 km, İzmir'e 334 km, Antalya'ya 364 km. uzaklıktadır.

Demiryolu: Kütahya, Eskişehir üzerinden kuzeye ve doğuya, Balıkesir üzerinden batıya, Afyonkarahisar üzerinden güneye ve İç Anadolu'ya uzanan demiryolu ağlarına bağlanmaktadır. Kütahya, güneyinden geçen Ankara- İzmir demiryoluna ise Dumlupınar ilçesinden bağlanmaktadır. Tren garı şehir merkezindedir. Gara belediye otobüsleri ve dolmuşla ulaşmak mümkündür.

Havayolu: İlimiz Altıntaş ilçesindeki Uluslararası Bölgesel Zafer Havalimanı şehir merkezine 41 km. mesafededir. İstanbul ve Düsseldorf'dan ilimize tarifeli seferler yapılmaktadır. İlimize İstanbul'dan havayolu ile 40 dk'da ulaşmak mümkündür. Şehir merkezinden Zafer Havalimanı'na uçuş saatleri ile uyumlu Kütahya Belediyesi'ne ait servis aracı bulunmaktadır.

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi 03.07.1992 tarihinde kurulmuştur. Üniversitenin 2009-2010 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, 7 fakülte, 3 enstitü 3 yüksekokul, 9 meslek yüksekokulu, 8 araştırma merkezi, 820 öğretim elemanı ve yaklaşık 50.000'e yakın öğrencisi ile eğitim vermektedir.

Üniversitenin merkez kampüsü Tavşanlı yolu üzerindedir. İlçelerde de üniversiteye bağlı yüksekokullar eğitim faaliyetlerine devam etmektedir. Dumlupınar Üniversitesi şehrimizin ve ülkemizin sorunlarını çözmeye aday büyük bir üniversite konumuna gelmiştir.

Üniversitede, Fen-Edebiyat, Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler, Güzel Sanatlar, Simav Teknik Eğitim, Tıp Eğitim, İlahiyat, Diş Hekimliği ve Yabancı Diller Fakülteleri, Sağlık, Beden Eğitimi ve Spor, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulları, Kütahya, Gediz, Tavşanlı, Altıntaş, Domaniç, Emet, Hisarcık, Simav, Şaphane ve Pazarlar Meslek Yüksekokulları ile Fen, Sosyal ve Sağlık Bilimleri Enstitüleri mevcuttur.

Dumlupınar Üniversitesi Merkez Kampüsü içinde sıcak su kaynağı bulunmuş, bu kaynak üzerine termal tesis yapılarak 24 Kasım 2008 tarihinde hizmete açılmıştır. Yakın zamanda Tıp Fakültesi bünyesinde Türkiye'nin en iyi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi hizmete açılacak olup, termal sağlık turizminin en önemli merkezlerinden biri olacaktır.

Üniversitenin termal tesislerinde 2 havuz, 1 Türk hamamı, 1 sauna ve 1 jakuzi bulunmaktadır.

Dumlupınar Üniversitesi her geçen yıl daha iyi şartlarda eğitim-öğretim veren, daha kaliteli bilimsel araştırma ve yayın yapan, bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamına hizmet sağlayan üniversite olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Önemli Telefonlar

Valilik	(274) 223 00 00
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	(274) 223 62 13
Belediye	(274) 223 60 12
İl Özel İdaresi	(274) 223 63 33
İl Emniyet Müdürlüğü	(274) 224 81 41
Dumlupınar Üniversitesi	(274) 265 20 31
Hava Tugayı	(274) 271 60 70
Jandarma	(274) 228 02 66
Devlet Hastanesi	(274) 223 60 53
Evliya Çelebi D. Hastanesi	(274) 231 66 60
Müze Müdürlüğü	(274) 223 69 90
Arkeoloji Müzesi	(274) 224 07 85
Kossuth Müzesi	(274) 223 62 14
Jeoloji Müzesi	(274) 224 07 05
İstasyon (TCDD)	(274) 223 61 21
Otogar	(274) 225 22 53

Altıntaş

Kaymakamlık	(274) 311 20 07
Belediye	(274) 311 24 50

Aslanapa

Kaymakamlık	(274) 331 22 51
Belediye	(274) 331 22 20

Çavdarhisar

Kaymakamlık	(274) 351 21 01
Belediye	(274) 351 20 06

Domaniç

Kaymakamlık	(274) 661 30 22
Belediye	(274) 661 26 88

Dumlupınar

Kaymakamlık
Belediye

(274) 371 21 55
(274) 371 20 02

Emet

Kaymakamlık
Belediye

(274) 416 30 01
(274) 416 30 10

Gediz

Kaymakamlık
Belediye

(274) 412 70 02
(274) 412 44 44

Hisarcık

Kaymakamlık
Belediye

(274) 481 32 53
(274) 481 30 85

Pazarlar

Kaymakamlık
Belediye

(274) 571 23 13
(274) 571 20 02

Simav

Kaymakamlık
Belediye

(274) 513 70 03
(274) 513 70 06

Şaphane

Kaymakamlık
Belediye

(274) 551 24 00
(274) 551 20 05

Tavşanlı

Kaymakamlık
Belediye

(274) 614 10 09
(274) 614 15 10

Oteller

Hilton Garden INN (****)	(274) 229 55 55
Yoncalı Nehir Termal Otel (***)	(274) 249 47 47
Yoncalı Termal Otel (***)	(274) 249 44 44
Erbaylar Otel(***)	(274) 223 69 60
Q- Tahya Otel (***)	(274) 226 20 10
GDZ Otel (***)	(274) 413 04 13
Hotaş Otel (**)	(274) 224 89 90
Çavdarhisar Anemon Otel	(274) 351 22 88
Yoncalı Huzur Apart Otel	(274) 249 41 69
Benli Oteli	(274) 216 13 77
Emet Resort Termal Otel	(274) 461 45 55
GÇ Grand Çınar Otel	(274) 271 07 07
Gül Palas Otel	(274) 216 17 59
Güneş Otel	(274) 216 11 13
Hotel Yüksel	(274) 212 01 11
İstanbul Oteli	(274) 224 99 18
Park Oteli	(274) 216 23 10
Melisa Otel	(274) 513 66 45

Lokantalar

Güral Ocakbaşı	(274) 227 08 08
Mülayimoğulları	(274) 224 92 03
Döner Gazino	(274) 226 21 76
Germiyan Konağı	(274) 224 55 52
Güral Sofrası	(274) 225 12 55
Kütahya Konağı	(274) 223 88 44
Ispartalılar Konağı	(274) 216 19 75
Hanedan Konağı	(274) 223 99 03
Defterdar Konağı	(274) 224 21 24
Güral Sofrası	(274) 225 12 55
Şirin Et Mangal	(274) 225 11 12
Saklı Dünya	(274) 225 11 11
Sultan Sofrası	(274) 225 15 15
Med Cezir Restoran	(274) 225 05 61
Küçük Hamam	(274) 226 06 26
İskender Lokantası	(274) 216 17 73
Antepli Seyfi	(274) 216 43 26
Sofram	(274) 224 33 11
Osmanlı Kebap	(274) 223 25 79
Kervan Kebap	(274) 216 64 00
Ünal -2	(274) 224 79 60
Antepli Mehmet	(274) 216 34 35
Gazi Usta	(274) 216 11 73

Seyahat Acentaları (A Grubu)

Uygar Tur. Sey. Ac.	0.274.224 03 04
İvme Tur. Sey. Ac.	0.274. 223 40 30
Aizanoi Tur. Sey. Ac.	0.274. 216 25 52
Elagöz Tur. Sey. Ac.	0.274. 224 70 95
Çini Tur. Sey. Ac.	0.274. 224 82 79
Puan Tur Sey. Ac.	0.274.224 34 96
Uygar Tur. Sey. Ac.	0.274.615 11 51
Güvenç Tur. Sey. Ac.	0.274.615 57 40
AGM Tur. Sey. Ac.	0.274. 224 08 48
DO-RE-Mİ Tur. Sey. Ac.	0.274.226 20 04
Beyda Bir Tur. Sey. Ac.	0.274. 22356 66
Çiçek Tur. Sey. Ac.	0.274.513 29 00
Sıla Tur. Sey. Ac.	0.274.223 40 30
ADAY Tur. Sey. Ac.	0. 274 2233829
BİRDEM Tur. Sey. Ac.	0.274.216 69 62
BİRDEM Tur. Sey. Ac.	0.274.614 14 42
NBS Tur. Sey. Ac.	0.274. 612 00 85
Alibey Tur. Sey. Ac.	0.274. 225 06 60
Eminler Tur. Sey. Ac.	0.274.224 46 00
Zülâl Tur. Sey. Ac.	0.274. 513 52 43
Rağbet Tur. Sey. Ac.	0.274.600 00 94
Makro Tur. Sey. Ac.	0.274. 224 88 70
Tapestry Tur. Sey. Ac.	0.274. 614 82 49
Hizmet Tur. Sey. Ac.	0274 606 03 43
Veysel Davran Tur. Sey. Ac.	0.274. 223 53 33
Ekmel Tour Sey. Ac.	0.274.614 21 82
Uzman Tur. Sey. Ac.	0.274. 216 55 75
Semerşah Tur. Sey. Ac.	0274 224 4745
Al İkratur Tur. Sey. Ac.	0274 224 3496
Rehber Turizm Sey. AC.	0274 212 02 02
Al Waha Turizm Sey. AC.	0274 612 30 73

Şehirlerarası Ulaşım Firmaları

Kütahya As Tur	(274) 225 11 68
Kütahyalılar	(274) 225 17 43
Anadolu Seyahat	(274) 225 15 64
Kontur	(274) 225 23 23
Buzlu	(274) 225 24 04
Kamil Koç	(274) 225 23 00
Pamukkale	(274) 225 15 64
Metro	(274) 225 17 40/41

Resmi Web Siteleri

Kütahya Valiliği
www.kutahya.gov.tr

Kütahya Belediyesi
www.kutahya-bld.gov.tr

Kütahya Adliyesi
www.kutahya.adalet.gov.tr

Dumlupınar Üniversitesi
www.dumlupinar.edu.tr

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
www.kutahyakultur.gov.tr

İl Milli Eğitim Müdürlüğü
www.meb.gov.tr

İl Sağlık Müdürlüğü
www.kutahyasaglik.gov.tr

İl Emniyet Müdürlüğü
www.kutahya.pol.tr

İl Defterdarlığı
www.kutahyadefterdarligi.gov.tr

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
www.kutahya-gsim.gov.tr

Bunları Biliyor Musunuz?

- Dünyanın ilk antik borsasının Çavdarhisar ilçesindeki Aizanoi'de kurulduğunu,
- Zeus tapınakları içinde en sağlam koruna gelmiş tapınağın Aizanoi'de olduğunu,
- Dünyadaki ilk Toplu İş Sözleşmesinin 13 Temmuz 1766 'da Kütahya'da imzalandığını,
- Dünyadaki ilk ve tek Çini Müzesinin Kütahya' da olduğunu,
- Evliya Çelebi'nin Kütahya'lı olduğunu,
- Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin büyükannesi Hayme Ana'nın Türbesinin Domaniç ilçesine bağlı Çarşamba köyünde olduğunu,
- Kütahya'nın Germiyan Beyliği'ne 130 yıl başkentlik, Osmanlı Anadolu Beylerbeyliği'ne 400 yıl merkezlik yaptığını,
- Türkiye'nin en önemli Porselen üretiminin Kütahya'da olduğunu,
- Kütahya'daki Termal kaynakların bin bir derde deva olduğunu,

Yapmadan Dönmeyin

- Antik Roma kenti Aizanoi'yi ve Frigya Vadilerindeki peribacalarını, kaya mezarlarını, şapelleri görmeden,
- Germiyan Sokağı'ndaki 150 yıllık Türk konaklarını, Lajos Kossuth'un misafir edildiği evi ve müzeleri gezmeden,
- Kurtuluş Savaşına tanıklık eden Zafertepe'yi, Dumlupınar şehitliğini ziyaret etmeden, vatan için can verenlerin yaşadıklarını hissetmeden,
- Kale içindeki Döner Gazino'da yöresel yemeklerden yemeden,
- Termal sularından şifa bulmadan, pınarlarından içmeden,
- Dünyaca ünlü çini ve porselenlerinden almadan,

dönmeyin...

Kütahyadaki İlkler

- 1- Dünyanın bilinen ilk Ticaret Borsa Binası Çavdarhisar-Aizanoi Antik Kentindedir.
- 2- Dünyanın bilinen ilk Toplu İş Sözleşmesi olan Fincancılar Esnafı Anlaşması 13 Temmuz 1766 yılında Kütahya' da imzalanmıştır.
- 3- Dünyanın ilk bağımsız Çini Müzesi Kütahya' dadır.
- 4- İlimiz Merkez Kumarı Mahallesiinde bulunan 1000 yıllık kestane ağacı, Türkiye'nin en yaşlı ve meyve veren kestane ağacıdır.
- 5- İlimiz 1993 yılında Avrupa Konseyi'nden "Avrupa Diploması" ödülü , 2000 yılında da "Avrupa Bayrağı" ödülüne layık görülmüştür.
- 6- Türkiye'de gümüş madeninin işlendiği tek il Kütahya'dır.
- 7- Kütahya Kalesi 72 burcu ile ülkemizin en büyük kalelerinden biridir.
- 8- Küçük Asya olarak bilinen Anadolu' daki "Frigya Vadileri"nin önemli bir bölümü Kütahya'dadır.
- 9- Dünyadaki ayakta kalmış en sağlam Zeus Tapınağı Çavdarhisar Aizanoi Antik Kentindedir.
- 10- Dünyada en sağlam kalmış Amazon Lahdi, Çavdarhisar Aizanoi Antik kentinde 1990 yılında bulunmuş olup, Kütahya Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir.
- 11- Çavdarhisar Aizanoi Antik Kentinde birbirine bitişik nizam ile inşa edilen tiyatro ve stadyum kompleksinin dünyada başka bir örneği yoktur.
- 12- Kütahya Germiyan Beyliği'ne 130 yıl başkentlik, Anadolu Beylerbeyliği 'ne 400 yıl merkezlik yapmıştır.
- 13- Dünyaca ünlü masal babası Ezop ile seyyah, ilim adamı, yazar ve halk bilimci Evliya Çelebi Kütahya'lıdır.

- 14- Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Bey'in ninesi ve Ertuğrul Gazi'nin annesi Hayme Ana'nın türbesi Osmanlıların yaylak olarak kullandıkları Domaniç İlçesi'nin Çarşamba Köyündedir.
- 15- Dünyada Osmanlı Türkçesiyle yazılmış en büyük ikinci taş kitabe, Kütahya Çini Müzesi girişinde bulunan Son Germiyan Beyi II. Yakup'un Taş Vakfiyesidir.
- 16- Macarların milli kahramanı Lajos Kossuth, 1850 - 1851 yılları arasında Kütahya'da mülteci olarak misafir edilmiştir.
- 17- Başkomutan Meydan Muharebesi Kütahya Zafertepeçalköy ve Dumlupınar' da yapılmıştır.
- 18- Batı Cephesi Kurmay Başkanı olarak Kurtuluş Savaşı'nda yer alan Orgeneral Asım Gündüz, Kütahya' lı olup Atatürk'ün sınıf arkadaşıdır.
- 19- Atatürk "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz' dir. İleri!.." emrini 1 Eylül 1922 tarihinde Dumlupınar'da vermiştir.
- 20- Atatürk "Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz! Cumhuriyeti biz tesis ettik. O' nu İla ve idame edecek sizsiniz." veciz sözünü 30 Ağustos 1924 tarihinde Zafertepeçalköyde söylemiştir.
- 21- Kütahya Türkiye'nin en önemli çini ve porselen merkezidir.
- 22- Kütahya sekiz termal turizm merkezi ile Türkiye'nin en önemli termal turizm bölgesidir.
- 23- Ege Bölgesi'nin en yüksek dağı 2312 m. yüksekliği ile Kütahya'daki Muratdağı'dır.
- 24- Oğmaç çorbası, sıkıcık çorbası, cimcik, tosunum, ıspanaklı şibit, ılıbıda dolması, şibitli tirit Kütahya'nın geleneksel yemeklerindedir.
- 25- Dünyadaki bor madeni rezervlerinin önemli bir bölümü Kütahya'da bulunmaktadır.
- 26- Mevleviliğin önemli merkezlerinden biri de Kütahya'dır.

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Ön Kapak
Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı.

Arka Kapak
Evliya Çelebi Anıtı

Zülkarni YELDEMEZ
İl Kültür ve Turizm Müdürü

Muammer ÖZER
Şube Müdürü

Mustafa ÇAKIR
Turizm Araştırmacısı

Dia ve Fotoğraflar
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi

Grafik Tasarım ve Baskı
Ekspres Matbaası,2015
Ekspres Gazetecilik ve Mad. Ltd. Şti.
Menderes Bul. Ata Apt Zemin Kat
KÜTAHYA
0274 216 00 01

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Gereği
izinsiz kullanılamaz

www.kutahyakulturturizm.gov.tr

e posta: kulturkutahya@kutahyakultur.gov.tr